

q; æterna uita mime opibus redditur ut illis debita, sed mere gratis, a diuina confertur bonitate: q; neq; in sanctor; meritis sperandū, neq; in proprijs: sed duntaxat in eo. a quo & sancti quicq; boni habet, eius sola gratia habent. Huiusmodi nimis; collectis, uastro sophistæ facile fuit, incautos ad hoc officium, selectos quosdam, q; etiā dicendi arte multū ualentes, sed ceteris est curiosos, singulares, de sensu præsumentes pproio, & qbus humiles patrum traditiones sequi fastidiosum erat: & per id genus hoies illudere mudo: q; scripturis cōsona uidebantur, & puriore in deū spirare pietatem. Quid aut illi sionibus istis in miseris pmouerit homies, experientia liber manifeste (proh dolor) nimium docet. Nempe opibus derogando paulatim remissiores cocperunt esse: q aurē Lutheranis & Fabro libentes accōmodauerunt. Quid uero tempore nō longo de pnia operibus, & de ijs quibus petulans castigatur, & sub disciplina freno caro cōtinetur, omiserit: qd item cōtra sacras ecclesiæ leges cōmiserint: hic (q; iā per complures & quidem præclaros scriptores literis mādara fuere) non explico. Quippe nemo, ut dicitur, nescit: quānā sit apud Lutheranos ieiunior; & abstinentia a carnibus, cōtinentia quoq;, in clero etiam publice obseruantia. Et si ita impune in Gallijs ubi tñ desēda fuit in rectoribus incuria: cui q dederunt cām, portabūt iudiciū (uti in Germaniæ magnis regionibus licuisset agere, p noua euāgelicæ doctrinæ luce, quā se putabat Faber promouere, & deiceps nouum in ecclesia ac synceriores: ut infillabat callidissimus deceptor inducere cultū: palam certe iā feret, quod Lutherana amātes doctrinæ clā uia cocutes operari dicitur in sacris ieiunior;, & quoad delectum cibor; abstinentia; diebus, itidē in cleri cælibatu, & die; festor; obseruātia. Quibus in rebus qtu Fabro & Luthero tulit opis Desiderius Erasmus: obscure nō est. Quæ aut pro hmōi studijs hoies istos apud iudicē detū (q hæc occultis suis sed iustissimis permittit iudicijs) maneat merces. utinā rēpēstiuē ad suā intelligant frugē. Sed omissis his ad constitutū reuerētes iter, ingramus, illicitū ne (ut Faber p̄dicit) sit, in fide & operibus cōfidere hoiem. Tu (inq; si spū sapis: neq; in fide, neq; i operibus, sed in deo cōfide. Hæc scribens nō intēdebat (opi nor) frigidiores ad operandū reddere hoies. At hoc per eū orinno tñ egit hūanæ salutis inimicus. & quædammodū de iustificatione p opa, multiplici nō explico: ita hoc in negotio de cōfidentia in eis reponē

da opib'. Fabrum māifeste seduxit. Ex hoc ei Hieremias dicto: Ma ledict' q cōfidit in hoie (qd ē in hois opib' cōfidere) atq; cōspitibus in hoc scripturis: fieri oīno credidit, in uniuersum nō eē in q; libet fidēdū creatura, s; in solo creatore. Et regioe yō non ppēdit, hoc suo paradoxo alias se negare scripturas scias. Audi Iacobe, quæ agitas Aplm. patiētissime, qd asseruisti suo loquēdi mō dānā te. Debet (inq; in spe q arat, arare: & q triturat, in spe fructus pcipiendi. Et ad Timotheū: Laboratē (ait) agricolā oportet primū de fructibus pcipe. Sapiēs qq; ad opa sapiētē, puocās, unū quēc; alloquit, & dicit. Quasi is q arat & q seminat, accedat ad eā: & sustine, i. sperādo expecta bonos fructus illi'. In ope em ipsius exiguū laborabis: & cito edes de gnatiōe illius. Nec eē ut dicas, hæc ad rē (q parabolica sint) minus faceret: aut q nō de uniuersis hoim opibus loquit Aplus, s; de plator; & p̄dicator; officijs: Sapiēs uero, de sapiētia studio aut cōtēplatione, eadē nāq; p̄sus oim iustor; operū ratio ē, q & de eor; parte, qd spē in eis reponēda. Accipiat (inq; Augustin') pastores sustēntationē necessitatis à p̄lo: mercedē yō dispensationis à dño sperēt. Vide p̄terea nū eidē Aplo se cedere o; portet: q Thessalonice s̄ib' scribēs: Quæ est, inq; spes nra aut gau diū, aut corona gl'ie? nōne uos añ dñm? Ecce hoies Aplus spē suā esse testat: eo dicēdū gnē, q agricola de feraci agro, circa quē licet nō plus impendisset labor; q; circa suapte natura steriles diceret. Ager ille spes mea est. Hæc p̄fecto locutionē nemo nō admittit: q; certo sciat, qd fructū ex agro sperat, à deo tanq; ab authorē primo & oim collatore bonor; p̄dere. Neq; (ait Aplus) q plan tat est aliqd, neq; q rigat: s; q incrementū dat de'. Nō est certe mix uerā theologā locutiones recipere, qbus in medijs ad finē quēpiā necessarijs cōfidentia & spē reponi significat, ceu in ipso finetū in scriptura crebras eas cōperiat. quales hē sunt. In umbra alar; tuar; sperabo, & iteq;. Sub pēnis eius sperabis. Idē em sibi uolūt dūc iste uerbor; forma: qd est in diuina bonitatis effectibus spē habere. & alio Psalmo. In iudicijs tuis sup̄speraui. Itē. In uerbis tuis sup̄spera ui. Sed forsā resultabis & dices, cū orū reuerētia locutiones istas suscipio, q; in dei iudicijs aut uerbo uel auxilio effectibus nō sperat, nisi quia dei hæc sunt, à quibus authorē haud segregat speras. k. Ecce quidē, at de humanis opibus p̄sus idē cōsent: quicq; recte

Hier. 17

I. Corin. 9.
z. Timo. 2.

Eccl. 6.

Lib. de pasto
r. b. ca. 1. par
te operū jo.

Tessalo. 2.

I. Corin. 3.
QPsal. 56.
Psal. 90.

Psal. 118.

in eis sperandū p̄dicat̄. prout .s. diuina gratia p̄dent. Suntq; me
 diū necessariū quo, ut dicit̄ Apostolus, promeretur deus: & quib⁹
 aeternā promisit mercedē. Enumeratis siquidē varijs uitae huius &
 arduis operationibus, his qui eas fuerint executi, Gaudete, inquit,
 & exultate. Ecce etiā merces uestra copiosa est in caelis. & alibi.
 Voca operarios & redde illis mercedē snā. Iam ergo (te precor)
 intellige, in solo dño confidendū esse aut sperandū consistemur ut
 in salutis & oim bonorū auctore primario & largitore: in fide ȳo
 & operibus tanq̄ in medijs per quae deus statuit & nō aliter uitam
 esse promerendā, & sine quibus, illam posse consequi putare, non
 confidere aut sperare est, sed culpabiliter p̄sumere, vñ Augustin⁹.
 Qui credit & diligit bene agēdo p̄ceptis bonorū morū obt̄peran
 do efficit, ut etiā speret se ad id quod diligit esse uenturū. Hæc ille.
 Sperandū p̄terea dicimus in sanctis, ut in auxiliatorib⁹, patronis, et
 q̄mediatores sunt inter deū & miserios uiatores. In q̄bus qā princi
 patū deifera Maria tenet, nō cōfundaris cū uniuersa ecclia eā cō
 pellās cū humilitate dicere, Salue regia misericordiæ, uita, dulce
 do, & spes nostra salue. Nō errat (mibi crede) hæc cōcōnis ecclia
 piētissimū h̄z intellectū. Qui aut̄ tua (ut fert) opa hmōi plenā asse
 ctioe pia profam (cuius authorē Petrū Cōpofellæ ep̄m fuisse tra
 dunt Guillelmus Minacētis ep̄s titulo de profa, & Iacobus a Vo
 ragine in uita Pelagii papæ) dedignati sunt: uiderint tēcū q̄bus ua
 leant auxilijs tā sup̄bi illud & blasphemū expiare crimē, qā nulla
 eis (dicere cū diuo auct̄ Bernardo) nisi p̄ ipsam uia relicta ē. Hęc
 catholica sunt & oim religioe amplexada. Quis adhuc de his am
 bigas, posito sup̄cilio ad planiora nobiscū descēdas oportet. Lege
 que ex scripturis & patribus de spe theologali uirtute collegit Pe
 trus Lombardus, & ut q̄bus sunt accipienda sensibus sane uideat:
 scholasticos humiliter doctores p̄curre. Illi nāq; apparētes discor
 dias cōcordāt, p̄plexa explicāt, illustrāt obscura, & aspera ponūt in
 uias planas: tū q̄ ad ea q̄ in scripturis opus habere inueniuntur: tū in
 sc̄toꝝ doctoz libris. Vis audire familiarissimū hoc in negotio ex
 emplū. Ipse Petrus Lombardus q̄dā in loco idē q̄d tu dicere uide
 bat̄ur his uerbis. In hoie spes ponēda nō est: qā maledictus est q̄
 hoc facit, ne aut̄ simplex in eo falleret̄ lector, sed nosset quo accipiē
 dū intellectu uideret; humilis & uere theologus p̄uidet̄ sc̄tus bo

Heb. 13.

Math. 3
 Math. 20.

Lib. de doc.
 chris. cap. 37.

Li. qui d̄ r̄o
 male diu. off.

R

Lib. 3, dist. 26

Lib. 1, dist. j.

nauetura scholastico more opponēs. Cōtra, inq̄, de b. uirgine cā
 tat: Vita, dulcedo, & spes n̄ra ab ecclia, q̄ nō errat. Itē sup̄ illol ong
 p̄rio. Accessit ad eū gubernator. ait glossa. naturale ē hoī magis
 de alijs q̄ de se in piculis cōfidere. Dicēdū ait, q̄ de aliq̄ sperare est
 dupl̄. aut sicut de adiutore: aut sicut de Salvatore. Prima spes p̄t
 ē in hoie: secūda nō. uel ē sperare finale p̄miū, & hoc debet eē tm̄
 in deo uel tpale b̄nficiū: & hoc p̄t eē in hoie. p̄mū si ponit̄ hoī
 meret̄ maledictionē, secundū nō. Rursum explicās id q̄d alibi ip̄e
 Lombardus pro uia causar̄ cur Ceruus hoī p̄tātē baptizadū mini
 steriale d̄taxat cōtulit, dixit, ne. s. feruus in seruo spē p̄oneret. Idē
 Bonauetura instatuti prius, & resoluendo ait. Est spes auxiliij, &
 est spes p̄mij. Et paulo post. Cū hō possit ofonibus adiuuare,
 quadā congruitate potest hō sperare in aliquo sc̄to, tanq̄ in adiuuā
 te. Hęc pro dictoz per Petrū Lombardū intelligētia ait Bonauē
 tura, quæ de industria uoluimus dicta, tū ut qui scholasticorū aspe
 rant̄ stylym, saltē sensum nō reñciant, tū ut plane sit illis cōtēstatū,
 quia in schola tyrunculi edocent̄ perspiciue ea, circa quæ tota uia
 delirant, qui (sp̄retis hisce humilioribus quō ad eloquium studijs)
 suis ingenijs & humanitatis artibus confisi, legis diuinæ mysteria
 disserere p̄sumūt, quæ nō didicerūt. Aliā insup̄ ob causam hæc
 adducere placuit, uidelicet quia sicut in confutatiōe p̄positiōis j7.
 signatū est, dixisti. Neq; uult Paulus (q̄d aliqui putant) in operib⁹
 confidēdū eē. Illo quippe ȳbo q̄d aliqui putāt suspicati sumus ip̄s
 Lombardū cū alijs theologicæ scholæ doctoribus te subinfinuas
 se, q̄ post Haymonē (ut idē Bonauē, scribit) spē uno delinēs nō
 dixit. spes est certa expectatio futuræ beatitudinis, ex dei gr̄a & me
 ritis p̄cedētib⁹, pueniēs, displicuit nimirū tibi adiecisse eos, ex me
 ritis, &c. eā d̄tæ nō consentaneū uideret̄ doct̄rine nouæ ac fidelitū
 moribus idcirco p̄nciosē, q̄ dū sub pietatis in deū purioris colore
 dicit, tu (si sp̄t lapis) neq; in fide neq; in homibus, sed in deo cōfide,
 uitam ad op̄iū et luxū negligentibus pandis omnibus.
 ¶ Nō dicam⁹ nos ex opib⁹ iustificari, s; dicam⁹ ex fide quēcūq; iu
 stificari, ut iustificationē uideam⁹ dei donū eē et gr̄am, nō debitū.
 ¶ Ad omnimodā horū refutationē abundantissime sufficiūt q̄ p̄
 gnata sunt, nō dico n̄ra s; Fabri ip̄a ȳba, p̄positiōe siq̄dē j6. dixer
 at, ex fide iustificamur, quæadmodū ex opibus. Hic absolute ait,

Lib. 4, dist. 7.

S

Prop. 20.

Cōsultatio

T

Non dicamus nos ex opibus iustificari, sed dicamus quæque ex fide iustificari. Rursum illic, neque fides neque opa iustificat sed præparat ad iustificationem. Itæ opa, ait, sunt ut præparata & purgata uia: fides autem terminus: cur tua uarie; non enim cõsentit hæc sibi. Fabro quippe dicitur: tu modo ais, modo negas, quoniam libet, ad iustificationem opibus non nihil tribuis, hic fidei totum, & opibus nihil. Te, pinde rogo cum dicis quæcunque ex fide iustificari, putas intelligis quod loquaris; non unum est iustificatiois (ceui iam est non semel expressum) modum, de quo iustificat, fides suo officio iustificat, & opa suo, quoniam modo & hominem alium suo ministerio iustificat, ex sacris scriptis supra cõfectum est atque monstratum. Quoniam autem piget repetere quod ad hoc iam prædicta sunt, unico Fabrum (ad hominem loquendum) præfigamus tormento, quod declinandi nulla ei copia dat, scribit quæcunque ex fide iustificari. Apertum illi opponimus, quod hoc, prorsus dant. Si habuero, inquit, omnem fidem, ita ut motes transferam, charitatem autem non habuero: nihil sum. En nulla fide posse sibi, perdesse clamat. Apertus: si non assistit charitas, per fidem itaque nemo iustificat, ad Fabrum loquitur, quod falsus fidei magnificare (deiectis opibus) cõtendit. Cum autem non una existat fides, si monstrare Faber posset Apertum de una quæpiam loqui, de reliquis uero non, esset iugiter spe rare posset, quod ait loquatur, audi: Si habuero, inquit, omnem fidem, nullam de te illi relicta fecit, quod omnem dixit, et quod rectissime, neque ei iusula de te neque per credendi actus cõquirit, crimini aduersat. Iustificatio uero, quod (ut sepius iam prædictum est) formalis per charitatem (sicut hic planissime docet Apertus) cõsistit, nullam secum crimem admittit. Quo sensu autem omnia sint accipienda, per quod ipse Apertus aut alia sacra scriptura, fidei iustificationem & salutem tribuere uidentur, ex Augustino cõsuetudine, propositiois. xvi. palam fecimus. Nec est quo diffugiunt Faber speret quod in scriptura legit, quod est fides mortua, & fides quod per dilectionem operatur, & cõsilia, supius enim dicitur: Actum est, charitatem ipsam & fidei & omnium uirtutum quod & animæ, uita creatur esse. Vt itaque non aliud & aliud facit naturale corpus, animæ uiuificantis præsentia uel absentia, sed idem oio est in se corpore uiuunt & mortuunt, sic penitus & fides ipsa, eadem oio est uiua & mortua, neque de se alterius est efficiaciam aut uirtutis præter charitatem quod absente, aut nos minus recte (quod uel cogitare, oio blasphemum est) intruxit Apertus, dicens: Si omnem fidem habuero, &c. Vnde & non ab re addidit, quod fide & spe maior est charitas. Eius uero non possumus satis admirari, quod in hac iustificationis cum nihil (quod meminimus) prorsus dat Faber ipsi charitati, cum tamen per Apertum una

1. Cor. 13.

V

Iacobi. 2
Ad Gala 7

1. Cor. 13

X

sit omni uirtus, qua posita, iustus est homo: sine qua, licet omnem habeat possibilem fidem omnemque aliam uirtutem, iniustus remanet homo & dei inimicus. Vnde facile colligi potest quod pueriliter se promiserit seduci ut factioni Lutherano: ferret operam, aut unum illius se ducere exalberet, quod nihil non tribuit fidei, opibus uero neruis omnibus detrahit, in quo eoulque (uti audimus) cõualuerunt, ut miseris psuaserint prope infinitis, oia ad mortificationem corporis per ecclesiam sancte introducta exercitia, tunc in ieiuniis & abstinentiis, tunc in cleri coelibatu angelico, sub arbitrio esse posita. Quod ea quod quis obseruat, non male agat, sed & neque quod ea sequi non uult (etiam si omnibus illa uotis obseruare sit pollicitus) delingit, quod (ceui promissum) non pauci Galli Fabrum partim innixi dogmatibus facilius (licet non dum publice) asserunt, per quod iudici deo ratione redditurus est, neque se iugiter iustificabit, quod quoniam pro dei gloria plus ceteris zelaret. Ad id quod scripsit Dicam quæcunque ex fide iustificari, adijcit dicens: Vt iustificationem uideamus dei donum esse & gratiam, non debitum. In his prædictis si non spreuissit Faber alios doctores, facile adiuuere poterat nobiscum sophisticae demonicæ uim occurrere, de qua proxime quod res id postulat, pauca ad Dei bonitatem tatem est, ut nihil debere possit, sed solum dare. (huc dicitur) Hæc assertio, quod euidentibus scripture obuiat ueritatibus, est plane hæretica. Quid hic loquitur Faber? Dei bonitas præmia se promittit hominibus generi daturam, pactis atque iuramentis ad illa se miserificorditer obligauit, quod non dolum exoluit, & tu dicens: nihil debere potest, quod sub tutori bus sit deus. Vt in hac fuisse mutatur. Certe non tibi plus omnibus reuelata est quod quædam diuina possit bonitas, ut de ea quod iudex absolutiois siniam ferres. Quantum autem per eam ut homines operari negligat Lutherus cõfessus, uideri est facillimum cuiuslibet recti iudicij uiro. Quis est alibi duros et assiduos subire labores, quod nihil mercedis debitum esse iudicat? nec tu id sane ageres: aliter itaque agis, aliter loquaris. Si procul dubio nihil potest debere deus: promissum eternum hominibus meritis non debet. Si ita est, cur illud aliquibus & non omnibus cõferat? Si opibus non debet: cur inæquale iter tribuit? At de hac promissiois disparitate alias (si uelit dominus) tecum erit sermo opportunus: modo firmemus hoc tuum dogma diuinis scriptis esse contrarium. Naturale ius similiter & diuinum, eum qui libere alteri quod propter medio sacro spondit, quod utriusque, promittit. Et promissum acceptati honestum est, & neutri dispeditio sum, ad illud tene ri decernit & obligari. Si quis (ait scriptura) se cõstrinxerit iuramento,

Prop. 21
Cõsuetudo

Num. 30

nō faciet irritū uerbū suū, sed omne qđ pmisit implebit. Itēd omni iure teneri ex iusto pacto, & præsertim si iuramēto firmatū est, eū q̄ pepigit: oibus in cōfessio ē. Si autē creaturis suis deus debere nihil poteratur & iuramētis crebris & pactis homini se datur: mista & factū: p̄ eis pollicitus ē. Statuā (inqt Noe & familiæ eius) pactū meū uobiscū: & nequāq̄ ultrā interficiet oīs caro aquis diluuijs Et sequit. Hoc ē signū fœderis inter me & terrā. & rursū: Cūq; obdūxero nubibus cœlū, apparebit arcus meus in nubibus, & recordabor fœderis mei qđ pepigi uobiscū. Itēq;: Erit arcus meū in nubib; & uidebo illū, & recordabor fœderis sempiterni, qđ pactū ē inter deū & oēm aiām uiuētē. Ad Abrahā at̄ qđ magno se iuramēto obligauerit deus, audito: Per me meip̄m, inq̄t, iurauī, q̄a fecisti hāc rē & nō pepicisti filio tuo unigenito p̄pter me, bñ dicā tibi, & multipl̄i cabo semē tuū & c. Ecce palā se de multa promittit factū: Abrahā, nō gratis oīno, q̄uis eidē primā misericordiā gratis mere (sicut & ceteris) donauerit: q̄a, inq̄t fecisti rē hāc & c. De his uero pactis & spōsiōibus diuinis sapiēs ait. Parētib; n̄is iuramēta & cōuētiōes dedisti bonę promissionū. Et Apl̄s: Abrahā, inq̄t, promittēs deus, qm̄ neminē habuit per quē iuraret maiorē, iurauit p̄ semetip̄m. Qñ autē de promissio p̄ sanctā trinitatē Ch̄so scđm serui formā sacerdotio dicit in rege David spūs dei: Iurauit dñs, & nō penitebit eū & c. Et alibi: Iurauit dñs David ueritatē, & nō frustrabit eū. Et rursū: Quæ procedūt de labijs meis, nō faciā irrita. Semel iurauī in sc̄to meo si David mēt̄ar & c. Quid aliud p̄tendit dñs, q̄ hūano more qđ iurādo promisit & pacificēdo cōuenit, firmare ac ratificāre? q̄si diceret: Ad ea q̄ mea promissio ē exhibere pro hoīs salute ul̄tro pro imēla mea bonitate pollicit̄ sum, teneri me profiteor, & oīa uolo p̄stare. Audis q̄ p̄ scripturā uoluit exprimi deus. Nō David, inq̄t, mēt̄ar: q̄ procedūt de labijs meis nō faciā irrita, cur itaq; a ceteris q̄s maior & melior ē: eo magis p̄stare tenet qđ sua liberalitate factū: se facto interueniēte cōstrinxit. Q, dñs id manifeste uolēs p̄ Esaiā innuere. Quiescite, ait, agere puerse & c. sequit. Et uenite, (glo. cōtra me in iudiciū) & arguite (glo. q̄si ingrātū) me, dicit dñs. q̄si dicat: facite q̄ iubeo, & reddā q̄ promitto. Porro si oīpibus iustis deus ex pactis & promissis suis nihil deberet, neq; merita dici possent, qđ ē aduersum scripturā, Maior ē (dixit Cain) iniquitas mea,

q̄ ut ueniā merear, & Sapiēs. Oīs misericordia faciet locū unicuiq; scđm meritū operū suorū. Nec scripsisset Paul; . Bonū certamē ceteraui, cursum cōsummaui, fidē seruauī: in reliq; reposita ē mihi corona iustitiæ, quā reddet mihi dñs in illa die iustus iudex. Si p̄tēra in die illa nulli quicq; de; deberet, nō diceret Ch̄s iudex iust; sedere ut unicuiq; redderet scđm opa sua, sed ut munere nō aliās debitorū liberalis distributor. Vñ loqns Hieronym; de corona iustitię Paulo debita, ait: Nō p̄sonæ p̄miū debet, sed labori. Aug. uero: Audi, inq̄t, Paulū flagitatē debitu, q̄ primo idebitā suscepit grām. Ego, ait, iā delibor & c. sequit. De cetero reposita ē mihi corona iustitię. Iā debitu flagitat, iā debitu exigit. Nā uide uerba seq̄ntia. Quā mihi reddet dñs in illa die iustus iudex. Vñ an̄ susceperet grām, misericordiæ patrē opus habebat, ut p̄miū grā: iustū iudicē, & sup̄ Psal mistā. Audi (inqt August.) q̄a ille cui grā donata ē, tenet etiā deū debitorē: Inuenit eū donatorē tpe misericordiæ, tenet debitorē tpe iudicię. Et post sequit. Bonū certamen certauī & c. hoc tpe misericordiæ, Audi de iudicio. In reliquo reposita est mihi corona & c. Nō dixit, donat, sed reddet. Qñ donabat, misericors erat: qñ reddet, iudex critic; misericordiā & iudiciū cātabo tibi dñe. Sed donādo delicta, fecit se coronę debitorē. Ibi misericordiā cōsecut; sum misericors ergo dñs. Hic autē reddet mihi coronā iustitiæ. Vñ reddet; q̄a iust; iudex. Sic Aug. Hęc p̄pendat Faber: Ex scripturis cōuincūt Hieronym; & Aug. deū creaturā suā se debitorē fecisse. Ille uero ait: dei bonitas tāta ē, ut nihil de bere possit, sed solū dare. Et nescio q̄ falsa opinio ē seduct; nō aduertit reclamātes euidentissimē scripturas, cōtra q̄s ertoneę loquit. Bonū illi qđ fuerat, eccl̄iæ magistros audire, & corū uestigijs hæerere, uel illos p̄cipēs, uel q̄s nihil ducit scholasticos. Discere em̄ potuisset ab eis, q̄ uociter mihi distinctōe scripturas q̄ discrepare uident, ad cōsensum reducere & nō ita p̄tinaciter unū seq̄ intellectu, q̄ cū ceteris coire neq̄at. Q̄ ignoat̄ autē (q̄ ē illi error p̄petuus) æ quiuoco delutus fuerit hoc in p̄dicō: patienter audiat Bisariā pōt quis alteri teneri seu obligari. Primo quidē mō scđm rōnem dati & accepti: sicut Philippēbus ca. 4. loquit Apl̄s. & ē qñ ex mutua utilitate quā ab altero uterq; est cōsecutus: alter quidē alteri manet deuinctus, quod fere in iustitiæ cōmutatiæ cōtractibus cōtingit. Et hac ratio ē nequāq; deum

Gene. 9

Gene. 22

Sap. 12

Heb. 7

Psal. 109.

Psal. 131.

Psal. 88.

A

Esa. 1

Gene. 4

Mat. 17.

Rom. 2

Super Io.

tract. iij.

Psal. 109

Psal. 109

B

posse creaturæ obligari: quis nescit fidelit̃r cū nulla posset deo uti
litas accedere. Altero aut obligatur quis, qñ ex mera bonitate &
liberali beneficentia alteri indigenti beneficiū cōferre ex misericordi
dia & sui diffusiva bonitate permittit, siue simpliciter, siue iure iurā
do aut ex pacto. Et hoc deo cōpetere, litera iā p nos citata, & cæ
tera nō pauca cōtestant, qd q negat cū p̃tinacia: hæretic⁹ oīno cē
teri debet. Nō ab re qd̃ de obligatiōe dei ad Abrahā, dicit Aplus

Rom. 4. C In repromissioe dei nō hesitauit diffidētia: plenissime sciēs qā qd̃
q̃ p̃misit deus potēs ē & facere. Cōsulo, p̃inde tibi o Faber, qñ les
ges in scriptura q̃ sonare uident q̃ de nobis sua grā oīa largit̃, etiā
ipsam æternā mercedē: quale ē illud Apli. Stipēdia peccati mori:
grā aut̃ uita æterna & id genus multa: nō cōfestim sensui tuo cre
das: s; humiliter uide sc̃i dōꝝ explanatiōes, & incēdes sine offendicū
lo. Qd̃ si multos p̃currere oposum cēsēs: unip̃ hic accipe doctrinā, q̃
sufficiēs tibi merito eē debeat. Augustinus is ē. Diferēs em̃ illud

Rom. 6. P̃sal. Misericordiā & ṽitatē diligit de⁹. Qui (inquit) tribuit misericordi
diā: seruat ṽitatē. Vñ seruat ueritatē: qā dicēte Ap̃lo: Illā reddet
mihi dñs in illa die iustus in dex. Indulgentiā donauit: coronā red
det. Donator ē indulgentiā: debitor coronā. Vñ debitor accipit
aliquid: cui debet aliquid de⁹. Ecce ueritatē: qā tenet eū debitorē Pau
lus: cōsecutus ē misericordiā: exigit ueritatē. Reddet mihi, inquit
in illa die dñs. Quid tibi reddet, nisi qd̃ tibi debet? Vñ tibi debet?
qd̃ ei dedisti: quis prior dedit illi: & retribuēt ei. Debitorē dñs fe
cit se, nō accipiēdo, s; p̃mittēdo, Nō ei dicit, Redde qd̃ accepisti:
s; redde qd̃ p̃misisti. Misericordiā mihi erogauit (inquit) ut faceret
innocētē. Nā p̃r̃ fui blasphem⁹ & iniuriolosus: s; ex illi⁹ grā factus
sum in nocēs. Ille aut̃ q̃ p̃rogauit misericordiā, negare poterit debi
tū: Diligit misericordiā & ṽitatē, grām & gloriā dabit dñs. quam
grā: nisi de q̃ ipse dixit. Grā dei sum id qd̃ sum: quā gloriā: nisi de
qua ipse dixit. Superst̃ mihi corona iustitiæ: Ideo dñs (inquit) nō pri
uabit bonis eos qui ambulat in innocentia. Hæc Augustinus.

I. Timo. 1. Ante Christi aduentum neq; peccata perfecte delebantur, neq;
perfecte quisq; ad uitam æternam suscipiēdam iustificabatur: s;
solum præcedebant quædam præparatiua.

I. Timo. 2. Hæc propo ṽitati scripturæ: iuxta & p̃spicue rōni cōtrariā: qd̃
ita pandamus. In p̃ctō duo sunt dūtaxat delenda, seu remittendā:

I. Corin. jr
I. Timo. 6.

Prop. 22. Hæc propo ṽitati scripturæ: iuxta & p̃spicue rōni cōtrariā: qd̃
ita pandamus. In p̃ctō duo sunt dūtaxat delenda, seu remittendā:

Cōsultatio
D

culpa uidelicet, q̃ est dei offensa, & obligatio ad poenā, id ē reatus
illā ex diuina iustitiæ decreto sequēs offensam. Remissa itaq; pec
catoꝝ culpa per dei misericordiā, & expēsa per poenitentia in uia
debita eis ex itegro poenā, aut in purgatorij loco tolerata: nihil, p̃
sus delendū de p̃ctis remanet, sed est p̃fecta: innocētē animā resti
tuta & iure fori & iure poli. Et cū remissio culpæ haud fieri aliter
possit, q̃ per fidei, spei, & charitatis infusionē: dicēte Ap̃lo: Sine fi
de impossibile est placere deo. Et iteg. Arbitramur hoīem iustifi
cari per fidē, Dñs uero his quibus p̃ctā dimittebat, fere semp dice
re solitus erat. Fides tua te saluū uel saluā fecit. De spe aut̃ Aplus
Romāis scribit dicēs. Spe salui facti sumus. & de charitate seu grā
Ephesīs ait. Gratia estis saluati, & Tito: Iustificati grā ipsius. &
ad Rom. Charitas (ait) diffusa est in cordibus nr̃is p̃ sp̃m sc̃m qui
datus est nobis. & iteg. Iustificati gratis per grām ipsius. Neq; dat̃
in cuiusq; aia has tres esse uirtutes: quin sit iusta & sancta. Qñ igit̃
ex scripturis certū tenemus tā ueteris q̃ noui testamētū, añ Ch̃i ad
uentū iustissimos ac sanctissimos fuisse uiros: cōsentaneū oīno est

ut dicamus, p̃ctā quo ad culpas per scripturā: infusionē uirtutū, si
dei. s. spei & charitatis, i eis fuisse p̃fecte deleta. Et cū plurimī cog
pro iustitia mortē iniustā fuerint p̃pelli: nūqd̃ martyri salce oīs (si
qua forsā in qlibet exoluēda restaret) psoluta est poenā: qd̃ (que
so) uoluit Augustinus dicēs, quia iniuriā facit martyri, q̃ orat pro
martyre: nisi q̃ remissis martyrib⁹ quo ad offensam p̃ctis, si poenē
debitores alioq̃ erāt, in qua psoluēda, uita defunctoꝝ aīæ p̃ uiuē
tiū p̃ces & cetera pietatis officia leuanti: ipsa mortis p̃pter deū per
p̃ssioe cumulatissime redimūt. Et si secus existimet quis, & uolens
martyrē leuare pro eo dñm exoret: ei potius iniuriat. p̃fectiōi tā p̃
clari opis, utpote martyri, q̃si ad oīm exclusionē debitorē nō suffi
ceret, derogādo. Qd̃ uero Innocētius 3. hoc uisurpans Augustini
documētū, ait: Cū sacra scripturæ dicat auctoritas, q̃ iniuriā fa
cit martyri q̃ orat, p̃ martyre: q̃ uis in sacris literis nō legātur hæc ad
uerbū: abstitit ut sciolus q̃spiatā doctū & sc̃m eccl̃iæ patrē incō
siderate locutū fuisse suspicet. Hanc em̃ sniam plane colligere pos
sunt ex illo: qd̃ accommodatissime ad id qd̃ differimus dñs ipse, de
his q̃ eū p̃cellerūt martyrib⁹ loquētib⁹ palā cōtestat⁹ est. Ecce
(inquit) ego mitto ad uos prophetas & sapientes, & scribas: & ex

Ad Heb. jr
Ad Rom. 5
Marth. 9.
Marci 5
Lucæ 7
Rom. 8.
Ad Eph. 2.
Ad Titū 3.
Rom. 5

Ser. 4. 2ad fra
tres in eremo
& ferm. j. 7. de
uerbis Apli.

In anti. de cep
lebra, missæ
Cum marthæ
§. 3. loco.

Math. 23

illis occiditis & crucifigitis &c. sequitur. Vt veniat sup uos omnis sanguis iustus, q̄ effusus est super terrā. Audis bone Faber q̄ sanguinē oēm effusum p̄ martyriū, iustus dicit dñs. i. martyre oib⁹ partibus iustificante. Nam & dñs ex titulo regni caeloz. eū (sicuti in Mattheo & Luca refert) decernit, Beati (inquit) qui p̄secutionē patiūt propter iustitiā: quoniam ipsoz. est regnū celoz. Et ne putes ius istud solū respicere beatū protomartyrem Stephanū ceterosq̄ qui martyriū caput Christi dñm sunt eo genere mortis cōstitū insecuti: turbā uidens innumerā: Attendē a quo exordii limite prius legiti signās dñs ipsoz. martyriū. A sanguine (inquit) Abel iusti usq̄ ad sanguinē Zacharie filij Barachie. Cur quēso tui qui cū eo pedebāt Latronū dixit iudex Christi⁹. Hodie mecū eris i paradiso nisi quia ille etiā de necessitate uirtutē dei gr̄a faciēs dixit: Non digna factis recipim⁹: mortē p̄ peccatōz. p̄cena p̄sentē acceptas: qd̄ dñs o p̄ omni debito fuit satis: Nulla profecto dimissa ē re lūctādi uia tibi (his rite acceptis v̄bis Christi) ut de martyribus tā legis naturę q̄ sc̄ripturę dicere iuste possis: eoz. p̄ctā nō p̄fecte fuisse deleta. Qd̄ sicō tētiōse recalcitras: dic eccl̄ie nō mihi, sancti innocētes in paruuli Christi odiū p̄ Herodē inerepti, q̄ lege cōi in p̄ctis nati erāt: qd̄ post beatā passionē suā delēdū habebāt: nihil penit⁹. Ioānes itē Bap. & Macchabaei martyres post tā cōstāter admirādo diuinā legis zelō, inmanissimos toleratos agōes qd̄ debebāt: nihil penit⁹. Paruuli p̄terea q̄ post susceptū circūcisōis cōtra p̄ctm̄ originis remediū statim uita defungebāt: qd̄ delēdū se habebāt: nihil penit⁹, de ceteris v̄o illoz. q̄ p̄ iustus qd̄ nobis eloq̄ris: nū reos aut p̄cēnē aut culpā cuiusuis, dū ē uita migrarēt mortali, eos cēses: Dimissis hic itē tim Seth, quē p̄i Adā p̄ Abel de posuit: & ei⁹ filio Enos: q̄ iuocare cōcepit nomē dñi: Enoch etiā q̄ cū deo legit ambulasse: de istoz. filio. Noe clare dicit Genesis litera: q̄ iuuenit ille gr̄am corā dño, & rursum Noe uir iust⁹ atq̄ p̄fectus fuit, & cū deo ambulauit. Nō op⁹ ē sc̄i tatis excellētē referre p̄tarcharū Abrahę, Isaac, & Iacob & ceterorū deiceps p̄m̄ ad aduētū usq̄ dñi succedētū sibi: cū eui dēter reuelauerit Ch̄ris in ciuitate Abrahę sinu, hoc ē l̄cto qd̄ dā & ar̄ m̄cno recessu iustus oēs placide requeceret: & nihil p̄sus luere p̄cēnarū. Factū ē (ait dñs) ut moreret medicus: & portaret ab angel⁹ in sinū Abrahę. De iñ refert quādā modū diues in inferno sepulc⁹, cū

esset in tormētis, à lōge uidit Abrahā & Lazarū in sinu eius: & dū pauillū a que ad leuamē postula sset p̄fēs Abrahā: audiuit p̄riso. Fili recordare q̄ recepisti bona in uita tua: & Lazarus sili mala: nūc aut̄ hic cōsolat: tu uero cruciaris. Oēm op̄pe dubietatis cām Ch̄rs semouit, & totā simul hāc diremit quōem. reuelādo p̄hic cōsolat. f. Lazarus: q̄si diceret, oī debito liberat⁹ de sperata certo mercede gaudēs illā citra tādū p̄tolat: interim diuina cōsolatiōe laxificat. Et hoc nō ignorare arcanū, p̄nce s̄tariū nobis fuit: q̄ disc̄rimē statutū iter iustos & iustos à seculi p̄cipio usq̄ ad Ch̄ri aduētū noscerem⁹. Sic sic Iacobe res lē h̄z. plenissime sigd̄e an Ch̄ri aduētū in iustis hoibus (q̄tenus ad eos attinebat) deleta fuerūt p̄ctā: & quo ad culpā & quo ad eis t̄p̄aliter correspondētē p̄cēnā. appē de h̄c: De paup̄e Lazaro Abrahā loquēs diuiti: Consolat, auctu uero cruciaris. Putas ne paup̄culū illū eo ipso q̄ in Abrahę p̄fīs collocatus erat sinu cōsolatū fuisse: & oīm primū martyre Abel & succedaneos, ad sc̄tos usq̄ innocētes p̄ Ch̄ro occisos, qn̄ & p̄ctā ip̄m̄ Abrahā, q̄si cuiusdā adhuc p̄cēnē debitores nō egisse latam quietē & omni uacantē m̄cst̄itia: absit. p̄fectissime dubio p̄cul p̄ctā necesse erat eis eē deleta: iustificationēq̄ ipsos donatos: q̄ affatim sufficiens ijs erat ad felicitatē suscipiendā, q̄ in illū Abrahę admittēbātur sinū: ad quē mox à corpe soluta descēdebāt aīa: martyriū & circūforū paruulorū, uel alijs remedijs ab originalī liberatorū: aliorū q̄q̄ p̄fectorū, cuiusmōi fuisse nullaten⁹ ambigo Seth, Enos, Noe, Sem, Abrahā, Isaac, Iacob, Ioseph, Moyse, Iob, Samuelē, Helyseū, Danielē, Annā, Zachariā, Elizabeth, Ioseph Marię, aliosq̄ innumerabiles sc̄tos. Qui v̄o (donata p̄pniaz culpa) p̄i p̄tapi sunt, q̄ ex itegro p̄ p̄cēnē satisfecissent debito, eorū aīa: ad purgatiōis locū sicuti & nūc descēdebāt, quo tolerata ad q̄tis & cōsolatiōis sinu p̄fīs Abrahę locū mox euehebāt, q̄libet p̄ eos exoluto debito. Dicas itaq̄ tā nobis q̄s tete docuit, In gubulū Ch̄ri p̄cesserūt aduētū sc̄tis p̄ctā nō fuisse p̄fecte deleta, s̄ solū in his qd̄ dā fuisse p̄paratiua ad uitā aeternā susceptionē: Respondeas. Hęc sanguis Ch̄ri & resurrectio in uitate opata sunt, q̄ oīa hoc pactō testat Paulus dicens: Deus suscitauit Iesum dñm n̄m à mortuis, qui traditus est propter delicta nostra, & resurrexit p̄pter iustis cautiōē nostrā, & deinde subnec̄tis. Qui post mortē

Christi uiuificam peccataq; tollentem & resurrectionem plenarie iustificatem hanc ingrediunt uitā: omnes redēpti omnesq; plenariā cōsummatāq; iustificationē ad ipsiū possunt. Hac tua rēspōsione non pauca male resoluta cōprehēdis, quæ obiter satis sit nūc tetigisse. Principio dicēs hæc: Sanguis Christi & resurrectio in ueritate opata sunt: bis erras, primo, q̄ innuis deletionē p̄ctōꝝ p̄fectā, & iustificationē à solo Christi sanguine fuso, & resurrectōe fieri, quasi hō & alia dei creata dona ad hoc nihil cooperent, aut minus (exempli causa) ad suorū remissionē p̄ctōꝝ egerint oīm p̄i Adam, Dauid, Ezechias, aut Manasses, q̄ Thomas Aplus, & cæteri, quorū incredulitatē & duriciē cordis dñs increpauit. Quia his q̄ uiderant eum resurrexisse, nō crediderāt, qd̄ omnino fallum cēseri debet. Hæc inquis Sanguis Christi & resurrectio in ueritate opata sunt: deinde in eo q̄ (ut tua resonant uerba) p̄ctā uis delere & opari iustificationē Christi mortē & resurrectiōem posteaq; hæc exhibita fuere, & nō prius, cui planē cōtrariū est uerbū dñi p̄scriptū, ad sanctū cōfessorem Dismam (sic em̄ illū quæ dā uocat̄ historix) Hodie mecum eris in paradyso, & idē ē prorsus iudicādū de innumerabili aiāꝝ cœtu, q̄ in ipso Abraham q̄scēbat̄ sinu, singulæ em̄ die illo Parascues cum aiā Christi beata in paradyso fuerūt, hoc ē, in eo ipso manētes sinu & ubiuis loci fuerint, beatifica dei uiuificōe ac fructōe donatē sunt, nondum aut̄ Christi erat celebrata resurrectio. Hinc manifeste dicit̄ Iohannes de Christo, q̄ ipse est p̄pitiatio, p̄ peccatis n̄ris, nō pro n̄ris aut̄ tem̄ tm̄, sed etiā pro totius mūdi. Nō plus igit̄ pro his q̄ sub Euāgelica fuerunt, sunt, & erūt lege, Christus suis meritis satisfecit, q̄ p̄ his q̄ præcesserāt. Eadē em̄ Christi mysterioꝝ fides in his fuit, & in illis, qd̄ innuit Aplus Corinthiis scribēs: Patres (ingt̄) nostri omnes eandē escā sp̄ialem māducauerūt, & omnes eūdē potū sp̄ialem bibuerunt. Segt̄ur: Bibebāt aut̄ de spiritali cōsequēte eos petra, petra aut̄ erat Christus. Hæc aut̄ p̄scripturas epist. clviij, quæ est ad Optatum, seq̄ntibus cōuincit uerbis B. Augustinus, dicēs: Fides sana ē qua credimus nullum homin̄ siue maioris siue paruulæ q̄libet & recentis ætati liberari à cōtagione mortis antiq̄æ & obligatōe peccati qd̄ prima natiuitate cōtraxit, nisi p̄ unum meditatōre dei & hominū homin̄ Christū Iesum, cuius hois eiusdemq; dei saluberrima fide etiā illi iusti salui facti sunt, q̄ priusquā ueniret in carnē, credi-

derunt in carnem uenturū. Eadem namq; fides est & nostra & illosē qm̄ hoc illi crediderunt futurū, qd̄ nos credimus factū. Vnde dicit Aplus Paulus: habentes aut̄ eundē sp̄m̄ fidei scdm̄ qd̄ scriptū est: Credidi propter qd̄ locutus sum, & nos credimus: propter qd̄ & loquimur. Si ergo eundē sp̄m̄ fidei & illi habebant qui uenturū in carnē Christū p̄nunciarūt, quē etiā illi qui e uenisse nunciarūt, factū esse potuerunt pro tēpōꝝ diuersitate, ad unitatē tñ eiusdem fidei cōcordissimē recurrētia. Scriptū est in actibus Ap̄lorum loquētē Ap̄lo Petro. Nunc ergo quid tentatis deū: imponere iugū supra collū discipulorū qd̄ neq; patres nostri neq; nos portare potuimus, sed p̄ gram̄ dñi nostri Iesu credimus nos saluos fieri, quæ ad modū & illi, Si ergo & illi, id est, patres portare iugum legis ueteris nō ualentes, p̄ gram̄ dñi Iesu saluos se fieri crediderunt: manifestū est, q̄ hæc gratia etiam antiquos iustos uiuere fecit ex fide. Iustus em̄ ex fide uiuit. Et sequit̄ paulo post: Proinde cum oēs iusti, hoc est ueraces dei cultores siue ante incarnationē siue post incarnationem Christi, nec uixerint, nec uiuāt, nisi ex fide incarnationis Christi, in quo est gratiæ plenitudo, profecto qd̄ scriptū est. Non est aliud nomē sub cœlo in quo oportet saluos fieri nos, ex illo tpe ualeat ad saluandum genus humanū, ex quo in Adam uitiatū est genus humanum. Sicut em̄ in Adam omnes moriunt̄, ita & in Christo oēs uiuificabunt̄. Hęc Augustinus, quibus euidentē cōstare putamus Christū suis meritis pro genere humano nō secus fecisse satis, quo ad eos qui post eius passionē fuerunt q̄ qui illam à seculi exordio p̄cesserūt. Nec obstat q̄ q̄ post passionē (peccatis & q̄ ad offensam et q̄ ad p̄nā deletis) migrauerūt: mox cœli ciues facti sunt, nō aut̄ qui præcesserunt. Non em̄ inde fit, q̄ in patribus esset quicq; aut purgandum aut delendū, qd̄ ex p̄scriptis lucidū satis euasit. Deniq; ex Ap̄lo uerbo, q̄. f. Christus traditus ē p̄pter delicta n̄ra, & resurrexit propter iustificationē nostram, nequa q̄ poterat Faber aliud conficere q̄ expressimus, uidelicet q̄ iustos qui Christū præcesserūt eodem mō liberauit & pro eis debitum exsoluit Christus, quo & illos qui resurrectiōem eius sunt secuti, q̄q; ad salutē obtinendā his & illæ que sunt mysteriorū christi necessaria fides, qd̄ palā dat̄ intelligere idē Ap̄l̄ ipsiis Corinthiis loquēs. Si (inquit) confitearis in ore tuo dominū Iesum, & in corde tuo credideris q̄ deus suscitauit eum à

z. Cor. 4
P̄sal. iij
K

Actu. 15

Abacuc. 4
Rom. 1.Iohan. 1
Actu. 4
1. Cor. 15

L

1. ad Cor. 16.

mortuis, saluus eris. His igitur omnibus recte appensis, dicit quid uoluerit scribens quod in his qui Christi aduentum praecesserunt non profecte debeant per se, sed solum praecedebant quaedam preparatiua, quibus adiecit etiam hoc. Qui uero post hanc ingrediuntur uitam, plenariam consummatamque iustificationem adipisci possunt. Si dixisset: Fideles ante Christi aduentum & si omnem iustificationis plenitudinem & sanctitatis per dei gratiam consequerentur: non prius tamen aeternae felicitatis gaudijs perfrui poterant, quam eorum caput Christus in cruce animam posuisset pro omnibus: secus autem extunc cum ipsi quod omne persoluerunt debitum agitur: recte quidem non illum argueremus. Ceterum quando omnino aliud est iustificationis seu sanctitatis, aliud aeterna felicitas: haec enim corona, merces & praemium: illa uirtutis exercitium, opus, & meritum: Haec Fabri dogmata (quod scripturis dissimilia ea monstramus) dicimus omni non reijcienda.

CAPVT. V.

Propo

Conferatio

M

¶ Vt desperatio perdit, confundit & aufert uitam: Ita spes saluat, a confusione defendit, & auferens mortem tribuit uitam.

¶ Bene profecto quin & optime hic nos instruit Faber, exoluantur deo gratia, quod hoc in articulo ueritatis illi lumen donauit, aut (quod forsitan magis est suspicandum) ut scriberet ita primum, quo perueniendi ad humilitationem & per hanc ad humilitatem de praesens occasio eide praestari ualeret, dum eius in assertibus manifestam esse contrarietatem proderet. Haec ob causam sane presentem huc citauimus (cum sit uerissima) propositionem, ut palam fiat, quod sibi dissentiat & aduerset. Ecce hic Faber plane fatet, quod spes hoc est sperandi actus saluat sperantem, a confusione defendit, mortem aufert, & tribuit uitam. Quid precor est mors quam sperandi actus remouet, nisi peccatum: quod uita quam confert nisi charitas: quoniam pacto hominis spei actus illi saluat, nisi meritorie: aliter procul dubio nec potest, nec debet hoc esse uerificari dictum. Cōstat igitur haec Iacobi dicta sic interpretata. Nec est unde ualeat effugium sperare, si dicere cōtendat, de sperandi actus nolle se loqui, sed de ipsa spe, quod habitus est quem deus ante cum alijs duabus diuinis seu theologalibus uirtutibus infundit, fide, & charitate.

N

Sibi reuera eius obstitit (si hoc dixerit) stylus, & ueritas, ut desperatio, ait, perdit & est, ita & spes saluat. Certum est autem quia per desperandi actum id est, desperatorem, quod illi habet, perditur homo, & confunditur, non per habitum.

quod est accipiendum de meritorie. Si igitur eum desperatio perdit & est, ita & spes saluat, ad actum hoc ex Iacobi ratione litera omnino uenit referendum, quod & ratio ipsa confirmat. Porro habitus ipsi (actibus exclusis) nihil profusus (uti superius iam nos dixisse nouimus) animae potestatis mouet: nedum per eos citra actus meriti praemium aut poenae ipsos habet anima. Firmum itaque relinquit quia per Fabrum actus spei. I. desperatio saluat sperantem, mortem aufert, & confert uitam, quod indubie uera fateor. At ueritas, haec actus seu opus hominis quoad spei materiam illum saluat, eiusdem per se in aufert, & confert uitam. I. gratia reprobatur & damnatur non hisce, sed cum sacris literis multa superius nos consutata: ut exempli gratia. Quae opera non iustificat. Quae opera iustitia duntaxat est ueritas iustificationis per exilis umbra. Item quod neque fides neque opera iustificare que possunt. Quod solus deus iustificat, solus per se in tollit, solus confert animae uitam. Nempe impraesentiam, huius operis actus sperandi hominis tribuit esse actus, & recte quidem secundum sensum in praecedentibus per nos sacragli terarum rationibus expressos.

¶ Christus fuit super omnes sperans, hinc per Psalmistam. Ego autem ait semper sperabo, & adhaerentiam super omnem laudem, & iteque: In te domine speraui, non confundar in aeternum.

¶ Iacobi Faber, qui eousque parui ducit theologicae scholae traditiones, ut illis erudiri se posse minime iudicet: audacter de his (quae certe non didicit) decernit, Christus, inquit, fuit super omnes sperans. Dicit itaque, Christus (cum sit deus filius: una cum patre & spiritu sancto diuinitas) num secundum rationem illam sperauit quicquid absit. Naturae enim diuiniae (utpote cui omnia praesentia sunt quae futura esse dicimus aut praeterita) aliquid sperare nullatenus competere potest, quia (ut ait Ap[osto]lus) Spes quae uidet, non est spes. Nam quod uidet quis quod sperat: uidet neque secundum serui formam spei uirtute sicuti neque fide habere poterat. Si enim (doctore Ap[osto]lo) charitas est, quae nunquam excipit, hoc est, in beatitudine etiam permanet, & quod ad habitum & quod ad actus, fides uero & spes (quae imperfecta non nihil habet) reuacuabunt, cum uenerit quod profectum est. I. beatitudinis statum omnino repugnant praesertim quod ad actus: Christi anima, quae nunquam beata non fuit, sed omnimodis praeteritae sententiae & futurorum intuitum & clarum habuit semper notitiam, secundum illud beati Iohannis: Vidimus gloriam eius gloriam quasi unigenitum a patre, plenum gratia & ueritatis: Et de plenitudine eius nos

Propo. 24
Plaf. 70.

Conferatio

O

Ad Rom. 3

1. Cor. 13

Iohan. 1. cap. 1

omnes accepimus: nequaquam sperandi actum habuisse credenda est. Et hæc uel tyrūculis eiuſdem theologicæ ſcholæ certiffima eſſe nemo theologos neſcit. Hinc ſcripturas que ipſum Chriſtū ſperaſſe uide- tur innuere, pro ſacroꝝ doctōꝝ ſenſis rite accipiūt, dicentiū uerbi cauſa ꝓ uerbū illud gloſſematꝝ ſup illo Pſalm. In te dñe ſperauit: hoc dicit in pſona Chſi, ita exponendū uenit, ꝓ illud per Dauid dicit Chriſtus, nō ꝓ ꝓ ſeipſo ueꝝ foret: ſed ꝓ corpe id eſt militan- te ecclia. Si ꝓ terea uel angeli uel aiæ iam beatæ uſqꝫ in ſcriptura ui- deant enūciari quaſi aliqꝫ ſperātes, explicari debet ſperare, hoc eſt deſiderare, aut futurū illud expeſtare. Sperare autꝫ prout theologꝫ ea uirtutis actū enūciat, eſſentialis beatitudinis ꝓmiū duntaxat re- ſpicit, & pure uſatoribus (qui. ſ. æternā foelicitatē nō hñt) compe- tit: quā quidē ꝓ ſe nunqꝫ deſiderauit Chriſtus, utꝓte qua haud caruit aliquando, non fuit igitur ſuper omnes ſperans.

- Pſal. 70**
ꝑꝓop. 25 ¶ Mors in omnes homines qui peccauerunt, in eo quo peccauerunt pertransiit, & ob proprium peccatum mortui ſunt.
ꝑꝓop. 26. ¶ Omnes in Adā peccaſſe, nihil aliud eſt niſi peccatum Adæ uni- uerſale fuiſſe obligans oēm ſuam poſteritatē ad mortē: & ſic oēs in Adā peccaſſe, non eſt ipſos aliquid peccaſſe: ſed Adā uni- uerſalis obligationis admiſiſſe noxam.
ꝑꝓop. 27 ¶ Qui intellexit hanc obligatiōem in poſteritate Adā à pleriqꝫ nuncupari peccatū, difficultū locoꝝ ſumet intelligentiā, & paucos ab hac obligatiōe uidebit exemptos: Chriſtū unicū per naturam reliquos ꝓ gratiam, aliquos maiorem, alios minorem, ut Enoch, Heliam, Virginem Deiparam, & dilectum diſcipulum.
ꝑꝓop. 28. ¶ Qd uirgo beatarum beatiſſima mortua eſt, non ex obligatiōe primi parentis mortua eſt, ſed imitatione filij ſui, ut in hoc Chriſti formis eſſet, & cōſolaretur omnes iuſtos poſteros, qui ex imitatione Chriſti formiter moriuntur, & non amplius ex obligatiōe.
ꝑꝓop. 29. ¶ Si Enoch & Helias morientur aliquando, non alia morte morientur. Sed hic claudendi riuꝫ, ne in pelagus originalis peccati ruamus, & non amplius Apli, ſed alienam cogamur ſe qui ſententiay. latiffimū ſane eſt inter Apli & alioꝝ diſſerēdi modos interſtitū.
Cōſutatio ¶ Hæc una cōgerere iccirco placuit, tum ꝓ à ſe q̄ſt uiciſſim ꝓde- ant, tū ꝓ ad q̄ſdā reduci poſſunt articulos, q̄ in his diſplicēt, & ita breuiori manu reſelli. Nulli autꝫ miꝫuideri debet, ꝓ hic nobis hæ-

reſantiquæ ſopitos olim cineres reſuſcitauit Iacobus, in his Apo- ſtoli uerbis occaſione accipiēs. ſ. Sicut per unū hominem in hūc mū- dū intrauit peccatū, & ꝓ ꝓctm mors &c. Cū inde (authore Augu- ſtino) ſui deliramentꝫ principꝫ ſumpſerit Auguſtini Pelagius, qñ em̄ rectꝫ Pelagio de hmōi Pauli uerbis poſſet Iacobus arbitrarꝫ, qui illa diſſerēs ſuā fecit ſniam ab oim ſctōꝝ doctōꝝ & eccliaꝝ uo- tis alienā: Quā uero potuit fronte ſcribere ꝓ ſolꝫ. Pauli ſenſum ſit aſſequutus: cæteri autꝫ oēs catholici doctōres minime, equidē uehementer admiror. Claudēdi (inquit) riuꝫ ne in pelagꝫ originalis peccati ruamus, & nō amplius A poſtoli, ſed alienā cogamur ſeqꝫ ſniam. Ecce ſniam Pauli unus tenet & docet Iacobus: qꝫqꝫ aliꝫ ma- giſtri alienā. Latiffimū (ait) eſt inter Apli & alioꝝ diſſerēdi mo- dos interſtitū: qd eſt aperte diceret: Hic catholicus ſum: Cæteri omnes (excipit certe neminē) hæretice (quia cōtra Apoſtoli do- cent intellectū) ſunt loquuti, quis hæc Iacobi ferat arrogantia: hæ reſarchæ Pelagꝫ in huiꝫ Apli textus expoſitiōe impiū ſeqꝫ ſen- ſum. Cæteri probatiſſimi doctōres illū reñciūt, & Pauli uerā hñt mentē, & dicit: ſi cū alijs loquor: Paulū nego. Pelagus itaqꝫ, hoc e publicas eccliaꝝ, & ſctōꝝ de originali ꝓctō doctri nay, aquas, & cō- munes theologoꝝ modos Iacobus ſequi dedignatus, re uera ſodit ſibi ciſternas diſſipatas, que ſalubres cōtinere nō ualeat aquas: quia aquæ futiuaꝝ dulciores ſunt. ſed recogitet ne forſan eum reſpiciat qd ſuper hoc Salomonis uerbo dicit authoritas. i. marginale gloſ- ſema. Hæreticoꝝ (ait) doctri na publicæ fidei & profeſſioni ſua ſe- cretoꝝ decreta ꝓponit: & cū nihil ſpirituale habeat, ſua uiorē catho- licis paſtoribus ſe ſcientiā iactat docere, ut ſcilicet libentius audiat Hæc ibi ut ꝓfecto hæreſarchæ Pelagio & Iacobo Fabro eadē abutēdi ꝓreſcripto Pauli uerbo inſauſta ſors exiit, ita (opinor) nō abſimilē eos duxiſſe uitā diſſitebātur minime, qui Iacobi norunt ſtudia moresqꝫ: ſi legerint Pelagꝫ epistolā ad Demetriadē, de uir- ginitate & uita ꝓfecta: quæ inter Auguſtini epistolā locū forti- ta eſt. cxliij. Eſt em̄ multa eruditōe reſerta: & ſeruētꝫ zelo ad moꝝ cōpoſitionē hortari uideat: ſed nō caret erroribꝫ authoris ſui, aut dū audiet quidnā de eiuſdem Pelagꝫ cōuerſatiōe ſcriptū reliqꝫit. Augu- ſtinus. Is etēꝫ Marcellinū cōpellans: Legi (inquit) Pelagꝫ que- dā ſcripta: uiri, ut audio ſancti & nō paruo ꝓuocetꝫ Chriſtiani. Et

Ad Rom. 7
 Lib. 3. de pec-
 meri. & remif.
 ca. 1. parte oꝝ
 perum 6.

R

Hiere. 22

Prouer. 9

Lib. 3. de ꝓec-
 meri. & remif.
 ca. 1. parte oꝝ
 ꝓe. 6. ca. 3.

rurſu. Qui iſtū nouerūt, bonū eū loquunt, ac ſp̄dicandū uirū. Itēq̄
 Hæc ergo & alia quæ hūc ſequūtur errorē (quē. ſ. Pelagius p̄no-
 tatū Apl̄i explicans uerbū ſcripſit) nīmīū uerū & ch̄ſianæ repu-
 gnātia ueritatī, credo q̄ uir ille .i. Pelagi⁹, tam egregie Chriſtian⁹
 oīmīno nō ſentiat. Ad Honoratū uero ſcribens dicit. Habet Dei
 gratia aduerſarios. i. Pelagiū & eius ſectatores, nec tales ſunt quos
 facile cōtēnas, ſed cōiūcter uiuētēs, atq̄ in bonis opibus laudabi-
 les. Agedū, per hæc Iacobū noſcētibus liquet, quia par uita cōdi-
 tio eū, & Pelagiū hæreſiarchā ſociauit, qui eodē erroris ſcedati cō-
 tagio Apl̄i Pauli dictū, ſcilicet, Sicut per unū hoīem in hunc mū-
 ndū intrauit p̄ctm̄, & per p̄ctm̄ mors, in malū ſibi ad hæreticū de-
 torſerunt ſenſum. Velim autē per hæc Fabro & per eū falſis occaſi-
 onē p̄beri, ut qui nō uident uideant. i. ſeſe errorū nebulis oſcuſari
 cognofcētēs, ad patrū & eccl̄iæ communē fidei lucē reuertant. A
 qua propoſitiōibus quinq̄ p̄notatis q̄ procul ſe elongauerint Iaco-
 bus earū author, eiusq̄ aſi eccl̄æ, per elicendas inde particulas (quæ
 maxime nos mouerunt) lucidū euadet. Ex illis ſiquidem conſicit
 primo, q̄ iniuſtorū mors hominū p̄na eſt nō peccati naturæ, id
 eſt originalis, ſed propriū & perſonalū, ſeu actualiū criminum.
 Mors inquit in omnes homines qui peccauerūt, in eo quo pecca-
 uerunt pertranſiit, et ob propriū peccatum mortui ſunt, et ut hanc
 ſuam firmet ſententiā, dicit in hoc Apoſtoli uerbo: Sicut p̄ unū
 hominem peccatū in hunc mundū intrauit, & per peccatū mors,
 & ita in omnes homines mors pertranſiit, in quo oēs peccauerūt.
 Relatiū quo neutro accipiēdū eſſe genere, non maſculino: ut .i.
 peccatum referat non hominē, id eſt oīmīū patrem Adam. Quip̄
 p̄ ſi peccatum referre dicatur hoc indubiē de originali accipiēdū
 eſt. Vult inſuper, q̄ omnes in Adam peccaſſe non eſt ipſos aliqd̄
 peccaſſe: ſed Adam uniuerſalis obligationis admiſiſſe noxā. Præ-
 terea q̄ ipſa uniuerſalis obligatio ad mortē, peccatū eſt originale,
 & ita per Iacobū originale p̄ctm̄ culpa nō eſt, ſed debitū, quod pla-
 ne, hæreticū eſt. Dicit quoq̄ ille nonnullos à debito mortis corpo-
 ralis exēptos eſſe, ut Enoch, Helīā, & Ioannē &c. et deniq̄ q̄ dei
 mater, & cæteri q̄ eā ſecuti ſunt iuſti, & ſeq̄nt̄, nō moriunt ex obli-
 gatiōe q̄libet, q̄a nullius mortis debitores ſunt, ſ; ut imitatores ſint
 Ch̄ſi moriunt, q̄ ſi uel ipſi deiparæ aut alioꝝ cuiꝫiā iuſtorum libe-

Libr. de gra
 noui teſtamē
 ca. 37. pars
 te ope. 6.

Rom. 7.

rū fuerit ſi nolle non mori: hoc eſt potuerit ſi ei placeret nō mori
 (ſed in hoc nō eſt Ch̄ſi imitator) & mori, ut ipſum æmularē obē-
 undo mortē Ch̄ſi dñm. Hæc aſſertio manifeſte etiā hæretica eſt,
 quæ q̄ ſit uicina illi Pelagi⁹ prauo dogmati, quo, ſicut refert Augu-
 ſtinus, ait dictū Apl̄i, ſcilicet per unū hoīem. i. Adā, p̄ctm̄ in hunc
 mundū intrauit, intelligēdū eſſe per imitationē, pro eo q̄a quicūq̄
 peccāt, Adā peccati imitatores ſiūt, ſecundū illud Oſeæ: Ipſi autē
 ſicut Adā tranſgreſſi ſunt pactū: facile pōt oculatus uidere. Velle
 autē hæc à radice (q̄ ſi nō fuiſſent olim per doctores & eccl̄iam reie-
 ctā) cōſutare, oīmō foret inane, cū ad hoc tot & tā egregia ſcripſe-
 rint uolumina ſacri doctores, ut alios taceā, Hieronym⁹ & Augu-
 ſtinus, Paucioribus iccirco agētēs dicimus p̄ſtringēdo, q̄ in re p̄-
 ſenti Iacobus partim Pelagiū ſecutus, tria quæ ſane diuīæ legis ad
 uerſant intelligētē tradidit: atq̄ ſequūtur & alia. ¶ Primū q̄ in
 genere humano corporalis mors, q̄ ſ. ſeparatiōe aīæ à corpore cō-
 ſicitur, nō eſt p̄na p̄ctō primi hoīs debita. quod eſt Pelagianū.
 Cauſam autē mortis reddēs Iacobus dicit: In iuſte ob propriū de-
 bitū p̄ctōꝝ moriūtur, iuſti uero nō ex quauis obligatiōe, quia ab oī-
 tali eos Chriſtus exemit pro omnibus moriēdo. Aliā uero mortis
 ipſius aſſignabat Pelagi⁹ cauſam. ille em̄ (ſicut refert Auguſtin⁹)
 dicebat ipſum Adā mortē nō incurriſſe quia peccauerat, ſed ex ne-
 ceſſitate naturæ. q̄. ſ. hominis corpus ex cōtrarijs cōpactū uidereſt
 quemadmodū cūcta quæ in hoc mūdo ex quatuor uidētur elemē-
 tis primis cōpoſita (cū generata ſint) naturali theoremate dicūtur
 de neceſſitate deſitura. Et nō aduertit Pelagi⁹, & eius partim diſ-
 cipulus Faber, q̄ etſi q̄tū ad principia homini inſinſeca ex corpis
 parte ratio poſceret naturalis, ut ſuaſpe conditione aliquando inte-
 ritū dūmo tamen dono (quod iuſtitiam propterea ſancti uocant
 originalem, quia illam patri noſtro Adam pro ſe & tota ipſa poſte-
 ritate in eius creationis origine contulerat deus) loci quoq̄ & fru-
 itus arboris uitę beneficio factum erat, ut humani corporis condi-
 tione gratia fortiore (ſi eam largitori deo in omnibus obtemperans
 ſemper ſeruaret homo) nunq̄ mortem experiret. Et ita naturale
 ſtatui illi erat poſſe nō mori: ſin uero hñ factori & creatori deo in-
 gratus hō primus unicā factū ſibi prohibitionē prætergrederetur,
 donis illis naturæ & non tantum perſonæ factis ſpoliatus, mortis

T
 Lib. 1. de pec-
 cri. et remif-
 ca. 9. parte 04
 p. 6. cap. 6.

Lib. 1. de pec-
 remif. cap. 1.

Ep̄. 7. sub li
ce. 2.

Sunt nimis (si cuiq̄ hoc, qd absit adhuc, cōtingat) planè sophistica, qd pulchre tradidit Augustinus una ep̄laꝝ ad Marcellinū. Si ratio, inquit, contra diuinā scripturāz autoritatē reddidit, quantum libet acuta sit, fallit ueri similitudine: nam uera esse nō potest. Rursum si manifestissimā certāq; rationi uelut scripturāz sanctāz obijcitur autoritas, non intelligit qui hoc facit, & non scripturāz illāz sensum (ad quem penetrare non potuit) sed suum potius obijcit ueritati. Quā p̄terea mors hęc corporalis non sit primi peccati Adam patris nostri pœna, eiq; necessario stante quam homini tradidit deus, lege debita: sed q̄ iniusti ob proprium moriuntur peccatum, & iusti ex nulla obligatione, sed ut Christi sint imitatores: hæreticū planè ex innumeris scripturāz locis se conuincere Augustinus putat, agens cōtra Pelagianos, ut puta libris quatuor de p̄ctōz meritis & remissioe. Libris duob; cōtra Pelagiū & Cælestinū de gr̄a Chr̄i: & rursum libris septē cōtra Iulianū Pelagianū: & deniq; libris sex hyposticon, id est, respōsiōnū cōtra Pelagianos, & li. xii. de ciui. multis capitibus, plurimis quoq; ep̄istol. Vnde nō possum nō obstupescere: uidens in has hæreticos (jam præterierunt anni mille) per Ecclesiā iudicium damnatas lapsū Iacobum, cum etiam beatus ipse Apostolus eas in Pelagianis propheticō p̄uidēs spiritu luculentissime reprobaauerit, dicens: Regnauit mors ab Adam usq; ad Moysen, etiam in eos qui non peccauerunt, actualibus, s. peccatis, cuiusmodi sunt paruuli, & criminibus, ut fuerūt iusti, q. s. nunquā mortali culpa actuali deum offenderunt, & tamen hi mortui sunt aut morient oēs, tanq̄ appetere diceret Apostolus: Verissimū est qd præmissi. s. q̄ unum hominem p̄ctū in mundum intrauit, id est, originis seu naturā, & per p̄ctū illud mors. Et quia futurū erat ut cōtenderent heretici (quibus se iunxit Faber) mortem potius nullius p̄cti pœnā esse, sicuti q̄ bruta & cetera uiuētia intereāt, nullius peccati pœna est: sed naturā, hoc exigit conditio, qd ut testat Augustinus dicebant Pelagiani, uel actualium p̄ctōrū fatius dici debet mors pœna, qd asserit Iacobus: resultans Ap̄stus hanc excludit heresim præmissis uerbis: mors, ait, etiam dominata est in eos qui nō peccauerunt: alio inquam peccato ab originali. Illius igit omnino pœna est. Hinc & Augustinus. Si, inquit, proprijs seu actualibus naturā deberetur mors peccatis, & nō originali unico, nō dixisset

Lib. 1. de pecc.
me. & re.
cap. 5.

Rom. 9.

Parte ope. 6.
Parte ope. 8.

Apostolus, p̄ peccatū mors intrauit, sed p̄ peccata, neq; scripserit mors regnauit &c. in eos qui nō peccauerunt actu. s. proprio. Hęc clarissima sunt. Libris deniq; mox expressis, copiosissimis scripturis monstrat Augustinus originis peccatum culpam esse, non peccatum aut mortis debitum, sicut perperam Iacobus scripsit. Et licet diuissime dubius fuerit Augustinus ipse, propter uarias de animarum origine quorundam doctorum (quæ eo tempore extabant) sententias, quando & qualiter animam illam cōtrahat culpam. Nā & super hoc Hieronymum consuluit nuncio Orosio presbytero doctissimo, ceu ex libro primo de origine animā constat, quem ad eundem scripsit Hieronymum Augustinum. De præcipuo tamen negotio audi q̄ pie & nihil fecius iucunde ac facite scripserit. Eleganter, ait Augustinus, dictum esse narratur, qd huic rei satis apte cōuenit. Cum qdam ruisset in puteum (ubi aqua tanta erat, ut cum magis exciperet ne morerē, q̄ suffocaret ne loquerē) accessit alius & eo uiso admirans ait: quō huc cecidisti? ait ille: cogita, obsecro, quomodo hinc me liberes, non quo modo huc ceciderim quaras. Sequitur. Ita quoniam fatemur & fide Catholica tenemus de reatu peccati tanq̄ de puteo etiam paruuli infantis animā Christi gr̄a liberandam: satis est q̄ modum quo salua fiat nouimus: etiā si nunq̄ quomodo in malum illud deuenit nouerimus. Quod aut post hac uerum de animā origine (ad iudicium Hieronymo) sententiam in se firmauerit Augustinus: certum cognosceret, qui libri de Ecclesiasticis dogmatibus, seu regulis orthodoxæ fidei decimum quartum legerit caput, capite uero tricesimo nono originale peccatum culpam esse docet. Et quoniam Iulianus Pelagianus (de quo supra diximus) peruertendo scripturas, quibus id conuincit Augustinus, dicebat q̄ imponere culpam qualem libet in paruulorū animas, Manichæum erat non catholicum: Obuiam it Augustinus in euertabiliter monstrās diuināz testimonia scripturāz, in sensu q̄ eas pbāda esse. Qd uetēz autoritatibus tam græcorū q̄ latinorū conficit, q̄ ras longissimo ducit tractatu. Eorū autem duntaxat hic placuit noia ex primere (cū rem certissimā ex dictis existimē) quo fiat Iacobus notū à q̄t & qualibus ecclesiāz colūnis hæresiarchæ Pelagij in parte dogma secutus discessit, Sūt igit Hirenus Lugdunēsis, q̄ ait

Parte ope. 8.
Li. 2. ad eūdē
Hierony. de
sua Iacobi,
& ceteraParte operis
decima.Lib. 1. contra
Iulianum, Pe
lagi. cap. 2.
Parte ope. 8.

Augustinus) nō lōge à t̄pibus Ap̄lor̄ fuit Cyprianus a ser̄ glorio
sus doct̄or & martyr, Retici⁹ Eduēsis ep̄s Gallus, Olymp⁹ Hyl⁹
panus ep̄s, Hylarius Pic̄taviensis, quē ibi dicit Augustin⁹ eccl̄iæ
catholicę aduersus hereticos acerrimū defensorē. Ambrosi⁹ de q̄
inq̄t ad Iulianū Auguf. Audi & alii excellētē dei disp̄satorē, quē
ueneror ut p̄s. In Ch̄so em̄ Iesu p̄ euāgelii ipse me genuit, & eo
Ch̄si ministro lauachy regiatiōis accepi. Innocēt⁹ Ro. Pon. h⁹
nois primus, de q̄ ita in Platina legit. Pręterea Innocēt⁹, Pelagiū
monachū, & Cęlestinū hareseos dānauit, cōtra q̄s multa scripsit
Augustin⁹. Pelagiū aut̄ in Britāniā proficiscēs totā insulā errore
suo infecit, adiuuante Iuliano tāti mali comite & socio. Dānationē
aut̄ haresis Pelagiana p̄ B. Innocētū puulgatā postea etiā firma
uit s̄ctūs Zofimus, ut idē docet Aug. 2. retractationū lib. cap. 70.
Secundū istos sex s̄ctōs doct̄ores latinos, q̄sdā etiā de Oriēte aduo
cauit Augustin⁹ in testes originalis culpę s̄ctōs theologos. Prim⁹
est Gregorius (uti reor) nō Neocesariē. aut Emisenus, s̄ Nazan
zenus de q̄ Iulianū cōpellās ait Augustinus: Nō tibi deerit magni
nois (is nimis an̄ Gregorij huius nois primi, Ro. Pon. t̄pa Grego
rius magnus uocitabat) & fama celeberrima illustris ep̄s de par
tibus Oriētis: cuius eloquia ingētis merito gr̄æ etiā in linguā lati
nā translata, usq̄ quaq̄ claruerūt. Secundus est Basilus. Tertius Io
annes Chrysofostomus q̄bus & Hieronymū addidit Augustinus.
Sunt hic militiæ Ch̄stianę decē nō gregarij milites, sed duces inui
cti q̄bus q̄ scripturas sacras cōtinēit originale p̄ctm culpā esse
& p̄ctm in singulis A de filijs cōmuni naturę mō genitis (s̄cā dē
matre dēpta) eē & nō obligationē ad mortē, seu mortis debitū, sed
mortē illius esse poenā, dū bella cōtra Iulianū ep̄m Capuanū Pe
lagij patronū, & Iacobū Fabrū gessit Augustinus pro nobis, p̄ eū
utinā se uictum (positis armis) fateatur ut saluus fiat.

CAP. VI.

¶ 20p. 30.

¶ Adam & omnes filij eius sunt unum corpus peccati, Adam ca
put, Ch̄stus & omnes filij eius unum corpus iustitię.

¶ 20p. 31.

¶ Si homines intelligerent magnū circa se pietatis peragi sacramē
tum, uiderent in dies corpus peccati destrui, cuius dominus caput
destruxit: Nam corporis peccati caput Adā fuit, quem Ch̄stus
uictor ex regno mortis traduxit in regnum uitę, ergo corpus pec
cati nunc acephalum est, & simile trunco sine capite.

¶ Sexto epl̄e ad Ro. cap. ad eos ita scripsit ap̄lus: Vetus hō n̄ si
mul crucifixus est, scilicet cū Ch̄sto, ut destruat corpus peccati,
ut ultra nō seruiamus p̄ctō, cuius occasione uerbi nouo loquendi
modo hæc Iacobus nobis tradidit, quæ etsi apprehensione prima
nō uideantur fidei aut moribus maximopere noxia, nō sunt tamē
locutiones tales in eiusdē fidei admittendę doctrina: ob rationem
qua fuit cōpulsus Augustinus docere nos, dicēs. Liberis uerbis lo
quunt Philosophi: nec in rebus ad intelligendū difficillimis offensi
onē religiosar̄ aurū pertimescūt. Sequitur ad rē p̄sentē. Nobis au
tē, scilicet theologiā differentibus, ad certā regulā loqui fas est: ne
uerbor̄ licentiā etiā de rebus quæ his significantur impiā gignat
opinionē. Videamus (obsecro) si catholicē Iacob⁹ hic locutus est
id est scripturis sacris cōsentaneę pro sanctorū traditione doct̄orū.
Ecce in primis hic asserit peccati corpus, de quo dicit ap̄lus: Ut de
struatur corpus peccati: collectionē esse Adā primi hominis, & o
mnū eius filior̄. Adā (inquit) & oēs filij eius sunt unum corpus
peccati, cui palām aduersat̄ eiusdē apostoli uerbū ad Colossenses,
dicētis: Mortificate mēbra uestra q̄ sunt sup̄ terrā, & ne cuiq̄ du
biū linqueret de q̄bus p̄tenderet mēbris, secutus adiecit inquiring:
fornicationē, immūditā, libidinē, cōcupiscentiā malā, & auaritiā.
Hęc Ap̄lus, quibus sit perspicuum corpus peccati (quod destrui
desiderat, seu mortificari) nō aliud esse q̄ cōgerit seu cumulū hu
iūsmodi membrorū, quæ hic lucidē explicuit, dicēs: Auaritiā, for
nicationē, &c. Et in hoc magistrū Ch̄stū & d̄m nostrū esse imi
tātus, qui dixit: Si oculus tuus nequus est, id est puerfa intentio: totū
corpus tuū tenebrosū erit, & q̄ ita uoluerit beatus Paulus corp⁹
destruendum intelligi, ex cōmuni catholicorum sensu doct̄orum
conuincitur. Porō sanctus Ambrosius super hisce eiusdē aposto
li uerbis: Ut destruatur corpus peccati. Hominē, inquit, ueterem
actus præteritos dicit ap̄stolus, sequitur. Hō actus crucifixos, id
est mortuos dicit: ut corpus destruat peccati, quod est cuncta cri
mina. Omnia em̄ p̄ctā simul corpus appellat: qd̄ destrui dicit p̄ bo
nā uitā & fidem catholicā. Hieronymus uero super eisdem uerbis:
ut destruat corpus peccati, & ultra nō seruiamus p̄ctō, ait: Hoc
est ut omnia uitia destruantur, quia unum uitū membrum est pec
cati, omnia corpus totū, Augustinus dein illud Ch̄sti uerbū

Cōfutatiō

E

Li. 10. de Ciui.
cap. 23

F

Cap. 7.

Matth. 6.
& Lucę. 2

Roma. 6
G

Math. 6. Si oculus tuus neq̄ est & c. cōtra Iulianū Pelagiū citans. Hęc (inquit) oculū agnofce intētionem, qua facit quicq̄ qd facit: & p hoc difce eū qui non facit opera bona intentione fidei bona, totū quafi corpus (quod illis uelut mēbris operib⁹ confiat) tenebrofum eē, & alio loco: Si oculus tuus (ait) neq̄ fuerit, totū corpus tuum tenebrofum erit: id est, talia erūt facta tua, qualis erit intētio tua, cur ea facis. Ab Auguftino aut̄, nō diffentit ſanctus Gregorius. Quid iniquens per oculū exprimitur, niſi opus ſuū pueniens intentio: & qd appellatione corporis deſignatur, niſi unaquaq̄ qd a ſio: Nō potuit certe his quatuor eccleſiæ liminarib⁹ innites deuiare magiſter, qui interliniari gloſſemate ſacræ literæ expoſitionem ſcripſit dicens: Vt deſtruatur, ſcilicet domināte ratione: corpus peccati, id eſt omnia crimina, quaſi corpus & cōgeries. Quōd aut̄ ad apoſtoli uerbū ad Coloſenſes pſcriptum, & Chriſti dictū ex Matthæo & Luca citatū cōformiter cū his ſacris eccleſiæ doctōribus, Iacobus loqui debuerit: & non pro ſui arbitrio ingenij atq; iudicij ingerere fidelibus nouitates: facili poteſt hac ratione ad hominē demōſtrari. Quæ hic ſcribit ipſe, neq; ſibi, neq; ueritati cōſentiūt: ſunt igitur oīno reſutādā, cōnexio ualida eſt: & nos aſſumpſiſſe qd uerū ſit ita pandatur. Ait Iacobus: Adā & oēs filij eius ſunt unū corpus peccati, Adā caput. Si aſſertio hæc uera eſt: Chriſtus dñs, & ſacra eius mater, p̄cōres (qd nec admittet Iacobus) extiterūt: & peccati mēbra, cū ex genealogia p̄ beātū Lucā ſcripta certū ſit, & matrē & benedictū fructū ſiſtoſ eſſe. Adæ. Præterea ſi uerū eſt qd Adā & omnes filij eius ſint peccati corpus, nihil loci relinquatur ueritati hui⁹. Chriſt⁹ & oēs filij eius unū corpus ſunt iuſtitia, niſi dixeris eoſdē hoies ſimul eſſe mēbra Chriſti & diaboli, qd omnino erroneū eſt. Itē ſi dūtaxat uult Iacobus qd Adā ipſe caput erat corporis peccati, tantisper dū in p̄cō p̄ſeuerauit, hoc eſt priuſq; p̄ dei grām iuſtiſſi caretur, qd certū eſt factū fuiſſe ſpiritu dei per Sapientē dicēte. Hęc ſcilicet increata ſapientia (quæ deus unus cū patre & ſp̄ ſc̄to eſt) illū qui primus formatus eſt à deo pater orbis terrarū, cū ſolus eſſet creatus cuſtodiuit, & eduxit illū à delicto ſuo. hoc em̄ innuere uideatur Iacobus cū ſequenter ait, corporis p̄c̄i caput Adā fuit, cur clare quod uolebat nō expreſſit, prior em̄ propoſitio nequaquam illū admittit ſenſum cū ſit ſecundū totū poſita, Adā inquit, & om̄

Li. 4. cōtra Iulianū Pelag. ca. 3. parte. 6. o. perum.
Lib. de ope. Monacho. Ca. 26. parte ope. 7
Li. mora. 28. cap. 37.

H
Luca. 3.
Sapient. 10.

nes filij eius ſunt corpus p̄c̄i. Cæterum ſinge id corpus p̄c̄i pro tota p̄c̄torū multitudi- ne poſſe capi, ceu contra ſcripturas & ſanctorū doctōrum aſſertiones (uti monſtratum eſt) accepit Iacobus: inde tamen ſe nullatenus liberare ualebit: uifi theologorum cōmuni doctrinæ ſe accommodans, dixerit corpus huiuſcemodi bifariam intelligi debere: uidelicet aut ſecundum p̄ſentem iuſtitiam, aut æternam p̄deſtinationem, quod egiſt diuſ Auguſtinus, ſanctus duarū p̄lcherrime perſonarū ciuitatū: quarū altera dei dicitur, altera diaboli: quia inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarū: imitatur aut̄ illum, qui ſunt ex parte ipſius. Atqui ſi Iacobus uolebat ſimpliciter loqui, multo aptius cum ſcriptura p̄c̄i caput dixiſſet diabolum qui omnium reproborum pater dicitur: aut ſi de humani generis p̄c̄o tantum dicere (ſicet gratis) iuuabat: conueniēter omnium malorū hominum reproborum caput uocaiſſet Caym: quemadmodum corporis Chriſti, id eſt eccleſiæ caput hoc eſt initium Abel idcirco à ſanctis dicitur, quia ex quo iuſtus fact⁹ eſt, nunq̄ iuſtitia ne moriens quidē perdidit: fidē ſcilicet, ſpem, & charitatē, cū cæteris dei donis. Hac ſiquidem uia p̄c̄i corpus intergrum habuiſſet Iacobus, hoc eſt capitis & membrorū cumulum, nec opus habuiſſet dicere (quod tamen magis ridendū uelut ſomnium putauerim) acephalū eſſe huiuſcemodi corp⁹ & ſimile truncō ſine capite. Adde, id quod Iacobus p̄tendit, p̄c̄i corpus ſcilicet deſtrui, quomodo poteſt uerificari, niſi dicatur, qd p̄c̄i corpus minuitur, & Chriſti corpus augmentū inde ſuſcipit: At hoc nō eſt ſcripturæ conſonum. Chriſtus etenim teſtatus eſt, quia lata porta & ſp̄tioſa uia eſt quæ ducit ad perditiōem, & multi ſunt qui intrant per eam. Quam anguſta porta & arcta uia eſt quæ ducit ad uitam, & pauci ſunt qui inueniūt eā, & rurſum, Multi (dixit dñs) ſunt uocati, pauci uero electi. De fine uero ſeculi ipſe p̄dicat, Quoniā abundabit iniquitas, refrigeſcet charitas multorū. Sunt in diuinis ſcriſ ad hūc ſcopū nō pauca quæ obtua oīno uideantur aſſertioni Iacobi, qua dicit, corpus p̄c̄i, id eſt reproborū numer⁹, indies minuitur, qd neceſſario accipien dū eſt ſecundū præſentē iuſtitia. Nepe ſi p̄deſtinationē reſpicias, neq; minuetur numer⁹, neq; augendus eſt. Scio inq; dñs in Iohāne, q̄s elegerim, & priuſ eodē, Ergo cognosco oues meas. Ap̄lſ uero ait, nouit dñs q̄ ſunt ei⁹. Dicat q̄ſo nobis

Lib. 22. de Ciuitate dei. Sapient. 2
Iohā. 7. &
K
Math. 7
Mat. 20. & 24
Mat. 24
Iohan. 13.
Iohan. 10.
2. Timo. 2.

Iohan. 10. Jacobus, ex quo ecclesia hanc suā nouā uidit theologiam, & erige-
z. Timo. 2. re cornua cepit Martinus Luther: (cuius uel præceptorum in mul-
tis unus est, uel discipulorum) peccati corpus utrū indies minutione
sentiat aut incrementū: quis catholicorum prudentium nō uidet aper-
te & ad oculū descendam animarum stragem: & dicit Iacobus re-
proborū numerū indies magis ac magis destrui.

Prop. 32. ¶ Membra corporis Christi id est iustificati fideles, legis opera fa-
ciunt: non quod eis tanquā ægri indigeant, sed tanquā ij qui omnino sani,
sana faciunt opera: & imitatione faciunt, ut ipsi sint Christi formes
ueri: Christi imitatores, qui similia fecit opera.

Prop. 33. ¶ Membra Christi, id est fideles Christiani, siue uiuunt, siue moriū-
tur, Christū imitantur: & passionis corporales morsq; ipsa corpo-
ralis nō illis obuenit ex obligatione, sed ex Christi imitatione.

Cōfutatō L ¶ Postremū qd hic dicitur, scilicet quod passionis corporales morsq;
ipsa corporalis nō obuenit fidelib; Christianis ex qualibet obliga-
tione, sed ex Christi imitatione: erroneū eē & sacris aduersum scri-
pturis, nos pcedentiū propositionū cōfutationibus satis euidēter
mōstrasse credim;. Vellē aut nos docuisset Iacobus, q̄s p auctori-
tate in his nouis dogmatibus ex catholicis doctoribus sequuntur e-
pceptores: aut rationes quibus ita loqui cōpulsus est, assertionib; su-
is adiecisset. Quā aut neq; auctoritatē citat diuinā aut humanā, neq;
q; argumēta quibus sua firmet dicta producit: quod illius dictis assente-
tur, nisi forsā q̄ illa pro oraculis imprudēs acceptet; prudēs ue-
ro absit ut talibus se patiatur seduci: cū oim ecclesiæ doctorū uoces
& scripta clamēt protestetur: cōcupiscentiā, ignorantiā, imbecil-
litatē, impotentiā, sitim, famē, æritū, algorē, lassitudinē, pusillanimi-
tatē, cæterasq; tū aiæ, tū corporis passioēs, cū ægritudinū innume-
ra uarietate, primi hoīs peccati pœnas esse: qd ex illo dei uerbo ad
ipm Adā cōuincūt: De ligno sciētiæ boni & maline comedas: In
quacūq; eim die comederis ex eo, morte morieris. Inde eim sit ē re-
gione, q̄ nihil oim q̄ poterat mortē inferre fuisset exptus hō, si ue-
ritū nō psumpsisset iuadere ligni fructū. In quacūq; die (dixit dñs)
comederis ex eo, morte morieris: hoc est pœnis q̄ mortē adduce-
re pualēt incipies subijci, & ita p eas ad mortē p̄gere. Qd q̄ uerū
p̄dixerit dñs: nemo (nisi q̄ se prorsus ignorat) nescit, sic ei locut; est
quā diceret Adā: si nullo die comedere p̄sumas, nullo itidē die mor-

tis tortoribus te supponā: sin hñsificij oblitus p̄uaricari audeas, mor-
tis corporalib; subditus cœperis eē causis uniuersis. Et ne existimet
Iacobus passionē (quas physici morbos uulgo appellant) mortis
dūtaxat liciores eē: Augustinū uerū animarū medicū audiāt: A e-
gritudo (inquit ille) p̄petua est i ista fragilitate carnis. Putatis eim hō
minē tūc egrotare quā febricitat, & sanū eē quā esurit, sanus est dicit
Videre quā malū ē esurire, dimitte illū sine medicamētū septē
dieb; occidit: sed quā ponis quā die medicamētū, uiuit, medicamētū
sanē famis cibus ē: medicina sitis est potus, lassitudinis somn; se-
sionis deābulatio, frigoris ignis, æstus refrigeratio, & plurib; alijs
mō cōsimilib; expressis, addit: Vide igitur quā imbecille sit corp; hu-
manū. Quis aut sapiētū nō miret Iacobū aio cōcepisse, has & re-
liquas oēs hūani corporis passioēs homini accidere nō ex obliga-
tione: cū uidere poterat in fidei lumine, quod si nō peccasset primū na-
turæ hūanæ principū Adā, de paradyso terre stris loco (ubi nullæ
proprus passioēs tales fuissent) minime eiētus fuisset. Quā igitur il-
line extrusus ē peccati punitio fuit, tā in eo quā in tota posteritate: p
quā etiā natura (quā si uellet, facillime custodire poterat) beneficia acce-
perat. Quæ cūq; aut eiētione illā, & felicis in eodē loco status in
miserū cōmutationē sequuntur in cōmoda, primæ eiūsdē p̄uaticatio-
nis pœnæ sunt: ad quæ (infaustissimo cō morte p̄ miserā dæ cōiugis
patrociniū autore fatan inito pacto) pro iniustissimo p̄cio se & ne-
potēs singulos cōtra creatoris agēs mādātū uēdēdo obligauit. Qui
eim legē cū pœnæ in p̄uaricatores adiecit, latā transgredi p̄sumit
ad hmōi subeūdas pœnas se deuinctū reddidit & obligat. Talis aut
fuit (ut cōstat) lex cōtra quā egit Adā. Se igitur & posteros quā uēdi-
tionis cōtra dū pro modico uēdidit cibo: qd apertissime etiā de se fa-
tet ap̄lus: cū ait. Ego carnalis sum. i. carnis cōcupiscentijs obnoxius,
& miserijs: & cur hoc, cām addit dicēs: Venūdatus sub p̄ctō, ubi
glossa iterliniariis: hoc (inquit) ex culpa primi hoīs, q̄ pro dilectōe ci-
bi uetit se & oēs alios uēdidit, Et S. Ambrosius, hoc (ait) ē uēditū
eē sub p̄ctō: ex Adā (quā prior peccauit) originem trahere, & paulo
post. Adā eim uēdidit se prior: ac p hoc omne semē eius subiectū ē
p̄ctō. Quā ob rē infirmū eē hoīem ad p̄cepta legis seruādā, nisi dī
uini auxilijs muniat, necesse ē. Hęc Ambro. Quæ qdē rectissime
cēluit scripturis et eim oīmo cōgruunt, Sigdē Regū lib. 2. dūm ita

Li. homi. 10.
Homel. 32.

M

Roma. 7

Cap. 7.

1. ad Timo. 3. Vult itaq; q̄a sine uenialibus & quidamianis peccatis nemo uiuit, quātū
 Q̄libet p̄fectus sine capitalibus aut (dei adiuuante gr̄a) facile quolunt
 ualēt, Videat proinde Iacob⁹ quo docēte spū, didicit fideles Chri
 stianos iustos sic esse, ut oīno sani sint, & uelut ægri nō egeant assis
 dua cōtra cōtinuas p̄cōs; uenialiu ægritudines, p̄cēnitētiæ mede
 la. Hoc profectū illū docuit erroris magister cū Pelagianis & Be
 guardis; quē ad modū & illud qd̄ addit, scilicet q̄ iusti nō ex obligat
 ione mandatorū opera faciūt, sed ut ueri sint Christi imitatores, q̄
 talia fecit opera. O q̄ incaute tali credidit Iacobus p̄ceptorī, cōtra
 beati Pauli documētū, lex in hōie dominatur, quātō tēpore uiuūt
 Marth. 7 ecce, Christus factus est sub lege, & protestatus est dicēs: Nō ue
 ni soluere legē; q̄ sergo a lege solutus erit? Porro ad legis natura
 Lucæ 6. lis mādātā (cui⁹ duo priora sunt. Omnia quæcūq; uultis ut faciant
 Tobie. 4 uobis hōies, & uos facite illis; & qd̄ tibi uis nō fieri, alteri ne fece
 ris) nullū nō teneri, certū est; q̄ duo inq̄, dñs decē explicuit decalog
 gi iussionib⁹, à quib⁹ ne ipsum qd̄ Christū (ut homo erat) exemit,
 Nēpe arguentib⁹ eū pharisæis, q̄ cōtra primū legis mādātū agens
 deū blasphemaret, & alias multifariā illā transgredederetur: respōdit
 se penit⁹ obseruatorē illi⁹ esse. Ego, inquit, dāmoniu nō habeo,
 sed honorifico patrē meū, & iterū: Non quæro gloriam meā. Dæ
 moni quoq; ut peccaret per superbiam suadēti sibi; id esse prohibitū,
 respōdens: Scriptū est, inquit, Nō tentabis dñm deū tuū, & p̄uari
 tiam, quia omnia ipsi Christo se daturum promittebat regna, si se
 Deut. 6 adorare uellet; prohibitionem obijcit dicens: Scriptū est: Domi
 Exodi. 20. num deū tuum adorabis, & illi soli seruiēs. Veluti etiā illo ligatus
 mādato: Non falsum testimoniū dices; Iudæis plane dixit, Si dixero
 quia nō noui patrē, æternū scilicet: ero similis uobis mēdax. Pa
 tri deniq; putato Ioseph & matri, ut cæteri liberi, obedire tenebas.
 Cap. 2. Erat (inquit Lucas) subdit⁹ illis, Et hæc Hieronym⁹ oīa in sermone
 de Assumptiōe deiparæ uirginis cōfirmat. Miserāda certe hallu
 1. Timo. 1. cinatio: Iacobū credidisse ex illo aplī, Iusto non ē lex positā; q̄sq; in
 iustitia p̄fectos oībus esse legib⁹ solutos: cū de seipso protestetur
 1. Cor. 9. Paulus p̄fectissimus inquis: Castigo corpus meū & in seruitutē
 S. redigo: ne forte cū alijs p̄dicauerim ipse reprobus efficiar. Nō fuit
 p̄culdubio Paulus sine lege, q̄ in se periculo reprobatiōis (quā nisi
 contra legē obligantē agendo incurrere non poterat) eē cōfiteretur,

& ne id obtingat remedijs occurrit p̄cēnitētiæ. Nonne fuit p̄fecte
 iustus, ȳtex apostolorū Petrus post donoz sp̄is sancti susceptā p̄
 eum reprehendisset Paulus, asserens q̄ non recte ambulabat ad ue
 ritatē euangelij, & q̄ proinde reprehensibilis foret. Excellēter præ
 terea iustus fuit (q̄a boni testimonij, & plenus sp̄i sancto ac sapien
 tia cū cæteris secū electis sex diaconis erat) Nicolaus ille Antioche
 nus: Ipse tñ diuinis ligatus tenebatur legibus: quas puaricando tur
 piter in uaria prolapsus est flagitia. Opus nō est David, Salomonē,
 aliosq; id genus uiros cōmemorare: q̄ summa de iustitia mandatorū
 transgressionibus corruerunt in crimina. Discat itaq; Iacobus a san
 ctis doctoribus & theologiae (qs nihil ducere fertur) magistris: uerbi
 S. Pauli (q̄ deludi se pmisit). Iusto nō ē lex posita intelligētia, est ete
 nim perfacilis. & doleat q̄ in his articulis se magist⁹: & doctorē hæ
 retico Lutherō exhibuerit: non discipulū nisi t̄pis habeamus rōnē: q̄n
 quidē ante annos duodecim hæc Iacobī scripta ad singulas orbis pla
 gas delata fuerūt. q̄ Luther insecut⁹ asseruit primo, q̄ homini chari
 tatē h̄nti nulla lex necessaria est: Ideo p̄ hoc præceptū tertiu. Sabbata
 sanctifices: non opus præcipitur: sed quies. Itē q̄ istud idē præce
 ptum. Sabbata sanctifices cessauit proprie, imo omnia q̄ ad perfectos
 Christianos: q̄a iusto nō est lex posita: & deniq; q̄ p̄cēnitētiæ opera,
 cuiusmodi sunt ieiunia, uigilie, ofones, disciplinae, & similia: q̄ ad p̄
 fectos omnino cessare dnt. Hæc tria fere suis inuuit Iacob⁹ dictis.
 Theologos: at Paris. cœtus hmōi assertiones sequētī dānuuit forma
 Quælibet hæc triū propositionū est ex errone scripturæ intellectu
 assertariure i cōcil. Viennē. cōtra Beguardos reprobata & heretica,
 Synagoga sponsa fuit: & uirum habuit Moysen, Lex Moysē
 ipsa erat qua Synagoga astringebatur uiro.
 Instruens fideles Romanos apostolus cap. septimo, docet p̄ nouē
 Christi legis promulgationē cessare omnino ueterē debere: quo ad
 quæ solum figura erant futurorū, hoc est, legale ritus & iudicia. q̄a
 (dicente Augustino) legis ueteris & nouæ præcepta eadē: sacramē
 ta non eadē: promissa non eadē. Videamus, inquit, quare præcepta
 eadē: quia secundū hæc deo seruire debemus. sacramenta non eadē
 quia alia sunt sacramenta dantia salutē: alia promittentia saluatorē,
 & c. Et merito quidē Augustinus ita scripsit: cū adulescētī dñm qd̄
 k

Gala. 2

Actu. 6

T

1. Tim. 1.

20. 34.
Cap. 7

Constitutio

V
In prologo
Psal. 73.

Matth. 19.

Lucæ. 10

Deut. 6.

Cap. 7

Actu. 17

na pro aeternæ, quâ sp̄sabat, uitæ cōsecutiōe foret agēdum, postu-
lāti rōdit: Si uis ad uitā ingredi, serua mādāta. & p̄genti q̄rere, q̄ essent
s. subiunxit dñs: Non homicidii facies, non adulterabis, &c. Prin-
cipi itidē legis doctōri dñm tentāti cōsimileq; p̄cōcē dixit. In lege
quid scriptū est: q̄ mō legis: experimentū uero: Diliges dñm deū tuū,
&c. Dñs ait: Recte Respōdisti: hoc fac & uiues. Non est igitur per
Moysem Hebræis data a domino lex, abrogata q̄ ad moralia māda-
ta sed ceremonialia & iudicialia. Qd̄ suadere uolēs Romanis aposto-
lus exemplis aut symbolis usus est uarijs inter alia dicens. Quæ sub
uiro est mulier uiuēte uiro alligata est legitis: aut mortuus fuerit uir
eius soluta est a lege uiri. Horū causa uerborū & aliorū q̄ subiungit
apostolus, Iacobus noua q̄dam (ceu Paulo dicebant Atheniēses) in-
fert auribus nostris & extranea: q̄ a liminibus theologicæ disciplinæ
sunt arcenda penitus: quæ admodum supius ex Augusti. cōsulationi
bus propositionū. xxx. & xxxi. monstratū est. Porro catholicorū sic
loquutus est nemo doctōrū. Nec mirē. Sunt enī a scripturis omnino
aliena. Primū est: Synagoga sp̄sa fuit: & uirū habuit Moysem. ubi
synagogā pro tota populi multitudine, q̄ de Aegypto redēpt̄ a dño,
accipit. Illū autē uir non erat Moyses: sed portio, licet supior & p̄ci-
pua. Manifestum quippe est quia neq; naturaliter, aut ciuilit̄ loquē-
do, neq; tropice, sponsa aut uxoris pars uel mēbrum dicitur uir aut
sponsus. Duo sunt enī sponsus & sponsa, sacramento certo inuicem
iuncti. Nec obuat q̄ Christus caput ecclesiæ dicitur, & uere est uti
ad Ephesios primo, & alias non semel docet apostolus: & sp̄sūm etiā
eiusdē ecclesiæ scripturæ eum appellanteū Matth. ix. Nunqd̄ p̄t̄
filij sponsi lugere q̄d̄ cum illis est sponsus? & Ioan. iij. Qui habet
sponsam sp̄sūm est. &c. Siquidē hęc nō secundū idē de eo dicunt̄.
Caput enī est ut hōi: sponsus uero ut deus. Eiusdē in sup̄ populi to-
tius nullū unq̄ uir fuit, aut sp̄sūm: nempe non pauci eorū ne fidem
quidem habuerunt aliquido. omnium præterea reprobōrū p̄ caput
& rex fuit semper & est, præsertim secundum æternam præsentiam
am, diabolus: uti illoꝝ filijs in Ioanne Christus est testificatus. Ele-
ctōꝝ p̄o illius nō tm̄ gentis, sed & omnium q̄cunq; fuerit tpe, sint-
q; futuri, trinitas unus deus uir i scripturis sanctis dicitur & sp̄sūm.
Y Quod apertissime in Canticis canticōꝝ dei sp̄sūm exprimi per Salomo-
nē uoluit. Vna est, inquit, colūba mea, Et qm̄ hoc creaturas respicit

Ioan. 8. et 10

Y

etiā singulis diuinis hoc cōpetit sp̄sion, sicut de electis ecclesiæ Cor-
inthiōꝝ dixit apostolus: Respōdi enī uos unī uiro uirginē castam
exhibere Christo. & Ephesijs de matrimonio cōtractu loquens: Sa-
cramentū, ait, hoc magnū est: ego autem dico in Christo & in eccle-
sia. Si quis autē super his (q̄ omnino catholica sunt) dubiū adhuc cor-
gerat: scripturas euoluat locis ubi fit de desponsatione sp̄ali ybm̄
de fornicatione, de sponso aut sponsa, Sunt enī plura ad hoc testimo-
nia, q̄ quæ paucis cōprehendi chartis ualeant. Sat̄ fuerit igitur de q̄-
tuor prædictōꝝ uerborū quolibet unum aut alter. Initio p̄ Oseam
electis de synagoga & in eis omnium collectioni dixit deus. Sp̄sabo
te mihi in sempiternū: & sp̄sabo te mihi in iustitia, & iudicio, &
misericordia, & miserationibus: & sp̄sabo te in fide. Item per Esai-
am: Gaudebit, dicit dñs, sponsus super sponsam. Et rursum p̄ Salo-
monē spiritus sanctus in illo Prouerbiōꝝ canticō: Mulierē fortem
quis inueniet? &c. pro sacroꝝ sententia doctōꝝ ad literam, per mul-
liemē fortem ecclesiam, & per eius uirum, dominū deū cecinit.
Et qm̄ diuina inter deum & ecclesiam dispensatio (uti per Oseā do-
cuit dominus ecclesiæ sponsus) titulus fidei iustitiæ & misericordiæ
celebratur: animæ quæ ipsi Deo huiusmodi non conuertuntur titu-
lis, & maxime fide (sicut Dicebat Dauid: Mihi adhaerere deo bon-
num est) in scripturis a deo fornicari dicitur, hoc est, ueri sponsi de
fide perdita, idolis seruire: locis prope infinitis. Perdidisti, inquit
Psalmissa, omnes qui fornicantur abs te. & in Osee: Fornicatus for-
nicabitur terra a domino, & libro primo Paralipomenon. Relique-
runt deum patrum suorum, & fornicati sunt post deos populorum
terræ. His &, ut dixi, locis alijs quam plurimis scripturæ: plusquam
satis elucescit ecclesiæ universalis quin & particularium (quæ nomi-
nibus sponsæ uxoris & fortis mulieris uocantur) dominum deū sp̄-
sūm esse ac uirum. Nusquam autem, ni fallor, reperietur hoc de cre-
aturis puris dictum. & si Moyses ut Petrus & ei iure succedentes
summi pontifices, dei Christive uicarij in militante ecclesia, & illius
sub Christo deo (quem deus dedit caput supra omnem ecclesiā) quæ
est corpus ipsius) ministeriale caput iure dicantur & sunt. Quæ si cō-
tēderit q̄ Moysē eo loquēdi schemate synagogæ sp̄sūm & uirū posse
dici: q̄ & dei uicariū aut populi ministeriale caput: cū & sub lege etiā
gelica ipsi sacri p̄t̄sifices secūdū illud Lucæ: Date anulū i manu eorū

Cap. 6

1. Cor. 11

Cap. 5

Cap. 2

Cap. 62.

prouer. 31

Z

psalm. 118

psalm. 72.

Cap. 1

Cap. 5.

A

Ephē. 4.

Cap. 15.

k n

propterea gematos in digitis hnt annulos, q̄ fidei symbolū aut signū
sunt, qua deus ecclesiā sanctā sibi desposauit: quasi suarū sint ecclesia-
rū spōsi. Ad hoc in primis dī q̄ ex scripturā sacrā tenore nō habet,
q̄ ecclesiā plati etiā maiores, spōsi nobis nuncupent: sed amici spō-
si, q̄ Chrus dñs est: luxta illud Ioannis bapt. v̄bum. Qui habet spon-
sam, sponsus est. amicus aut spōsi q̄ stat & audit eum: gaudio gaudet
propter uocē spōsi. Et proinde non de Ro. pont. sponsi Chri amico
& uicario uerū de seipso dño exultās tyranno dixit B. Agnes: annu-
lo suo subarrauit me dñs meus Iesus Chrus. Fatemur tñ non omni-
no abhorere a recto, si dicantur sacri pontifices Sponsi: propter qd̄
certe ferūt annulos. mō sic accipiatur sermo: ut sponsi uicarij & ami-
ci intelligant. Dicendū insuper q̄ de ipso Moyse secus omnino erat
quia non fuit pontifex: sed fr̄ eius Aaron: a q̄ legis illius cepit sacer-
dotiū. Neq; hoc etiā p̄tendit Iacobus: sed plane delusus, existimauit
B. Paulū de Moyse loq̄rubi ait. Quā sub uiro est mulier, uiuēte ui-
ro, alligata est legi, & propterea subiūgit ingens: Lex Moysi lex ipsa
erat, qua synagoga astringebatur uiro suo. q̄ deliramento qd̄ cogi-
tare absurdius potuisset Iacobus: quasi lex Moysi, nō diuina sit, sed
humana: qua scilicet homini obedientia p̄cipiatur: & ad hoc ordi-
netur: cū etiā testimonio dñi seruus eius & minister fuerit Moyses:
Non talis (quales s. prophetæ ceteri) seruus meus Moyses. Et rur-
sum ad Aaron & Mariā. Quare nō timuistis detrahere seruo meo
Moyse: Reuera dei humilis seruus Moyses extitit: & inter oēs fide-
lis: non tñ ei semp dñs qd̄ eū postulauit, cōcessit, scriptura teste, q̄ in-
quit: Clamauit Moyses ad dñm, dicens: Deus obsecro sana eam. s.
sororē Mariā: quā propter detractionis peccatū iu Moysem fratrem
deus repente percusserat lepra. Moyse autē respondit dñs nolens eā
sanare, & ait: Si p̄r eū spūiser: i facie illi: mōne debuerat saltē septē di-
ebus rubore perfundi: &c. Manifestū est scientibus utcunq; legem
per eam, synagoga dño astringi, cuius lex erat: & non aliter Moyse q̄
(Moyse mortuo) successori Iosue: quia p̄cipit ut praelatis & sup̄e-
rioribus iu his quā legis obseruantiam concernunt, uniuersū obtēn-
perent, quod palam docuit Christus dominus dicens: Sn̄per cathē-
dra Moyse sederunt. &c. oia ergo quācunq; dixerint uobis seruate
& facite. Per legē igitur ipse Moyses astringebat synagoga: ut e cō-
trario ipsa Moyse: mutua etiā talis obligatio ē. Subditi em̄ rectorib;

Ioan. 3.

Num. 12.

Num. 12.

Mat. 23.

reuerentiā debent, amorē, obedientiam & subditū subditis retores
curā, instructionē, disciplinā, & huiusmodi. Prælati uero & subditi:
deo legislatori astringebantur per legem, quod die sui obitus Iosue
dei uicariatum agens expressit cū ipsa populi synagoga. Iosue siquidē
idē ad populū: T estes, inquit, uos estis: quia ipsi elegeritis uobis do-
minū ut seruiatis ei. Respondit populus: T estes. & mox legitur: Do-
mino deo nostro seruiemus: & obcedentes erimus præceptis eius.
Percussit ergo Iosue die illo scelus: & proposuit populo præcepta
atq; iudicia in Sychem. Hęc ibi. Videat itaq; Iacobus q̄ theologice
non intruxerit. Sed nondū est istius farinae finis.

¶ Cū synagoga uirū haberet, obnoxia fuit legi uiri: & hoc aut q̄-
diu uixit, aut q̄ diu ipsa uiueret.

¶ In præcedēte propositione dicebat Iacobus synagoga obnoxia
esse uiro suo Moyse. nunc pro sui nutu capitis dicit eam nō uiro sed
legi obnoxia esse: me mortuo uiro forsā cogere tur Hebræos omni
scripta lege solutos cōfiteri. At quo modo uerū est istud: cū synago-
ga uirū haberet obnoxia fuit legi uiri. &c. Dicere enim, cū synago-
ga uirū haberet: perinde est ac si diceretur: Synagoga uirū habens.
falsū autē esse cōstat: q̄ synagoga uirū habēs legi obnoxia fuit q̄ diu
ipsa uiueret. Porro si Iacobus uerum dixit: q̄ scilicet synagoga uir
Moyse fuit: eo mortuo nulla erat synagoga uirū habens: nulli pro-
inde legi (mortuo Moyse) synagoga uirū habēs astricta fuit: & hoc
assertū Iacobi perimit. Hanc aut ratiocinationē irrefragabiliter fir-
mat: quod hic aptissime scribit apostol' dicens. Quā sub uiro est mu-
lier, uiuente uiro alligata est legi. Si aut mortuo fuerit uir eius: solu-
ta est a lege uiri. Quid contra hūscere Iacobus poterit: ad hominem
loquor: qui dixit p̄ mulierē intelligendā esse synagoga: & per uirum
Moysem. Quod si uerū esset: hæreticū manifeste scribit Iacobus di-
cens: legi uiri id est Moyse, eo mortuo adhuc, mulierē, id est synago-
gā, obnoxiam esse: q̄ huic apostol. cōtradicit dogmati: Si aut mortuo
us fuerit uir eius, soluta est mulier a lege uiri.

¶ Moyses uir synagoga legi carnis uixit usq; dum Christus do-
minus & carnem & carnis legem mortificauit in cruce, usq; dum de
scendit ad inferos.

¶ Ab Iacobo p̄contor: Abel martyriū primus, Noe, Abrahā, cæ-
teriq; sanctissimi patriarchæ ac prophetæ, quin & baptista Ioannes,

io sic. ult.

¶ Prop. 35

¶ Cōfuta.

¶ Pro. 36.

¶ Cōfuta.

uel sanctorū ecclesie doctorū, & absq̄ratione profudit illa. Te-
merarium sane dixerim in primis quod hic ueluti compertum asse-
uerat: Moysen uidelicet cū Christo ad immortalē resurrexisse uitā.
Si diceret: Pium est hoc de Moysē & Dauid opinari: nos illi cer-
te pietate non improbabiliter iungeremus. Cæterū q̄ istud ceu oracu-
lum nobis tradit (præmissis enim Christū habuisse Moysen resurre-
ctiōis comitē: quē habuit & transfigurationis) quod dūtaxat potuit
cōiecturis quibusdā arguere dubia pro certis eū nobis tradidisse nō
placet. Lectōribus enī impostuitim Moysē resurrectiōē ultimā (ue-
lut fidei esset articulus) celebratū fuisse simpliciter astruens. Atq̄ nō
ita præcipuorū ecclesie doctorū unus scribere p̄sumpsit de hoc Hier-
onymus. Porro in sermone illo p̄celebti de sanctæ dei matris assum-
ptione, cuius initū est. Cogitis me o Paula & Eustochiū: quamuis
pie sentiret dominā ipsam in corpore p̄p̄t eius animæ a corpore se-
parationē, id est per mortē, omni tamē dolore uacantē (ultima in il-
la consummata resurrectiōe) in corpore & anima super angelorū
choros in cœlesti regno gloriose subiectā: ita tamē stylū tēperauit
ut diceret: Quia deo nihil est impossibile, hoc nos de beata ȳgine fa-
ctū nō abnuimus: quāq̄ propter cautelā, salua fide, pio magis deside-
rio opinari oporteat: q̄ in cōsulte definire quod sine piculo nescitur.
Et rursum. Melius totū deo (cui nihil est impossibile) cōmittimus, q̄
ut aliquid temere definire uelimus auctoritate quod nō probamus, ū
cui & de his quos cū dño (euāgelio teste) resurrexisse credimus: sed
utrū redierint in puluerē terræ, certū nō habemus. Sic Hieronymus.
Qui et ū religiose dñam ȳginē, Dauid & Moysen ad æternā susci-
tatos felicitatē opinatur minime tamē ueluti certū temere (sicut
Iacobus) hoc affirmare p̄sumit. Huic autē Hieronymi sobrietati cō-
sentaneè loquēs Aug. ait. Vbi dere obsecrissima disputat (nō adiu-
uātibus diuinā auctoritatū certis clarisq̄ documētis) cohibere se
debet hūana p̄sumptio nil faciens in altera parte inclinādo. Quē au-
tē præsignatis addit ȳbis Iacobus, scilicet q̄ a dñicæ resurrectiōis
die (q̄ a & tū Moyses resurrexit) synagoga uidea fuit, & c. cōsultata sa-
tis reor esse confutatione tricesimā quartē propositiōis. Et mirū est
Iacobū concepisisse tale signēmētum: certum est enim mortuo Moysē
ipsum nō amplius eē, sed dūtaxat illius animā quæ cū alijs electis in
Abrahæ sinu letos agebat dies, aīæ autē sponse nō cōpetit ratio secu-

L1. 2. de pec-
meri. & re,
ca. 26. pte o.
petum, 6

L

dum scripturas: & uiri minime. Neq̄ igitur Moyses, qm̄ non erat,
neq̄ eius ania synagogæ ullo modoq̄ uir dici poterat. Præterea fal-
sum est q̄ ex quo Moyses cū Christo, ut hoc tanq̄ certū disceptatio-
nis causā demus, surrexit: a lege Moysi simpliciter liberata fuerit sy-
nagoga, & ei non amplius astricta. Et itē falsum q̄ absolute ad illam
ulq̄ resurrectiōis diē obnoxia tenebatur. Neq̄ q̄bus plene Chri-
stus nouā suā priusq̄ patet: etur declarauerat legē: ad illius astringe-
gebantur obseruantia. Nō igitur ad ueterē ut prius. Post resurrec-
tiōē nō ȳo Iudæi omnes ad ipsām Moysi tenebantur legē: quousq̄ sup-
euangelica sufficienter fuerint informati. Leges enī, teste August.
ferunt: dū promulgantur. Firmantur uero, dū uentū moribus com-
probantur. Quā autē hoc contigit illis q̄ in Germania degebat, Gal-
lia, Italia, & alijs a Iudæa remotissimis terris: non breui profecto fu-
it ad hoc tempore opus. falsum igitur q̄ ex quo Moyses resurrexit
non amplius legi eius astricti fuerit Iudæi.

¶ Noluit Paulus aperte dicere synagogæ Moyses sponus mortu-
us est, quare legi eius non amplius es obnoxia. ne passibiliter intelli-
gens mœrore sponsa conficeretur: & preciosa mortē non intelli-
geris, iugeret: unde præcipue illi gaudendū erat. sed de uiro & mu-
liere in parabola hoc ei contextit, dicens scilicet: Quæ sub uiro est
mulier, uiuente uiro alligata est legi: Si autem mortuus fuerit uir
eius, liberata est a lege uiri.

¶ Quis peritorū hæc Iacobi dogmata magis explodenda non iudic-
aret, q̄ rationib; resellenda? Indigna sunt proculdubio disputatione
cū omī careat probabilitate: quod p̄p̄caus fiat perspicuū. Primo e-
rudio cuiuslibet certū est. epistolā hanc nō ad synagoga esse p̄ aposto-
lū scriptā: sed ad ecclesiā Romæ p̄tim de Gētib; p̄tim ȳo de Iudæis
collectā: Non igitur synagoga cōpellat, aut ei qd̄ dicit. Deinde q̄-
tus, obsecro, est iste abusus scripturæ: dicere qd̄ hic p̄tendit Iacobus,
uidelicet q̄ huius apostoli sermonis. Quæ sub uiro est mulier. & c.
sentus proprius & ipsū dei q̄ per apostolū loquebatur. est iste: Moy-
ses sponus synagogæ, in carne gloriose resurrexit cū Christo. Para-
bola est, inq̄t Iacobus, in ȳbo apostoli: qua preciosa mortem car-
nis scilicet in Moysē significauit, quia carni moritur qui corruptio-
ni & defectiōibus desinit esse subiectus: quod non nisi in gloriose
corporis perficitur resurrectiōe. Resurgens enim uiuit deo, & nō

120. 38.

Consulata.
M.

amplius legi carnis: quia quod in electis resurgit corpus, incorruptibile, gloriosum & spirituale est. Quamquam Jacobi somnium. Si profecto ues; predicati Moysen resurrexisse ad gloria, fidei est articulus hoc est, catholica ueritas, quia, ut dictum est, sensus per apostolum in parabola intentus ad Jacobi uotum, is est. Quod ne de sacra quidem dei misericorditer quis presumptus aliquis: quis de fidei pietate iam ita tenet ecclesiam. de Moysen pro non sic. Arbitrarium insuper quin & penitus improbabile istud est. Si apte diceret apostolus synagogae. Ecce Moyses gloriosus cum Christo resurrexit. haud ultra moriturus: sponsa morere conficeretur, ac illa beata morte (resurrectione siquidem, ut liquido apparet, Iacobus mortem hic Moysi uocitat) lugeret, pro qua erat illi precipue gaudendum, quasi Iudaei gratius haberent corpus Moysi sub terra in puluere detineri: quod gloria frui in gloria dotibus mercede & opacis adhuc esse terrae limum, quod in caelo fulgidum sicut solem. Quod tamen ita loqui uoluerit Iacobus, inde constat, quod synagoga certo nouerit morte naturali Moysen obtulisse. Praeterierat anni plus quam ducem supra mille quam haec Paulus scripsit. Quid insuper Iudaeis conuersis conducere poterat, quod eis de industria scriberet Paulus quod illos nollet intelligere? instanter certe ab epistola exordio, ubi opportunum fuit, eis monstrare studuit, neque id obscure, quod ad legalia non amplius erat obnoxium; cur ergo in parabolis loqueretur? humanum prorsus cogitauit Iacobus, de apostoli coniectans spiritu & dicens: Noluit apostolus aperte dicere Synagogae: Moyses sponsus mortuus est, & diuinam sane detorqueat ad hominis non dei cogitatum scripturam. Quis enim non clare uidet Moysen ante resurrectionem (ut hoc demus Iacobo) solum secundum animam uixisse in Abrahae sinu: ubi certe nihil de sensu carnis esse poterat. Quomodo igitur dicitur carni tunc uixisse Moysen ipsum: & resurgendo mortuum primo carni fuisse? De sancta Agnete dicit Ambrosius, quod moriendo mortem perdidit: & inuenit uitam. & idem est de alijs sanctis. Iacobo propterea dicimus, nullam in his uerbis. Quae sub uiro est mulier. &c. parabola inuoluisse apostolum: sed pro simbolo ad id quod Romae conuersis Iudaeis luadere uolebat, quod. s. liberaui forent, uti praemisimus, a legalibus obseruantijs: diuinale lege super matrimonij contractu usus est. quam quidem diuinam legem plene aperit idem apostolus in prima ad Corinthios. epistola. Pueriter itaque fallitur hic ad improprieta-

tem uti pertrahens apostoli uerbum: quod sub propria uoluit locutione accipiendum esse.

¶ Sub lege fructificabant Moysi, carni, corpore Adae, & peccati, & denique morti: omnes enim ex lege ad inferos descendebant. Sub gratia autem fructificare debent deo, spiritui, corpore Christi, & iustitiae: & demum uitae aeternae. Nam omnes sub hac gratia ut par est uiuentes, in caelum uitae perpetuae sedem conuolant.

¶ Bene dixeramus & nos in prima huius capituli consutationem pauca scripsisse Iacobum quae dubio procul & extranea & absurda sunt, ac dissona scripturae. En quid istud est: omnes sub lege fructificabant Moysi, carni, corpore peccati, & morti: quia, inquit, omnes ad inferos descendebant. Haec omnia superius ita testimonijs reprobata sunt diuinis: ut non sit (nisi me fallat opinio) necessarium iam noua ad eum finem parare arma. Porro nomine ubi est thesaurus cuiusquam ibi & cor eius, hoc est mens & deliderium? Iacobo propterea dicitur, quia quemadmodum apostolus de se & electis Christianis dixit: in sa conuersatio in caelis est: quod est non pro terrenis (quod ut Christum lucrificamus sumus arbitrati ut stercora) hic tantis sudoribus militamus: sed pro caelestibus: & per hoc fructificamus spiritui corpori Christi, & iustitiae: & demum uitae aeternae: ita (ut superius dictum est) ab Abel sancto martyre quotquot electi fuerunt in caelis conuersationem habuerunt. Alioquin de sanctis martyribus ad Ioannem usque Bapt. & ceteris perfectis uiris dicat Iacobus: non deo pro terrenis sunt obsecuti? Nunc, inquit eorum unus, dimittis seruum tuum ad inferos, id est, Abrahae sinum descensuram (quod hic Iacobus in morte ire, gratis proclamat) & tamen sui conficius uoti, quod. s. caeli bona in omnibus quaesierat, ceu de sponsa ecclesia scriptum legitimus. In omnibus requiem quaesui, deo gratias agens & congratulans sibi, fiducialiter se in pace non in morte dimitti concessus uis a domino: Nunc dimittis, ait, seruum tuum domino secundum uerbum tuum in pace. Hoc fidei cuiusque fatum esse in uno, pro singulis, qui ante Christi obierint mortem, perfectis puto esse testimonium: quo intelligatur illos non carni aut corpori peccati, & denique, ut ait Iacobus, morti fructificasse, sed spiritui corpori Christi & iustitiae, & demum uitae aeternae. Quod praclare docens Augustinus. Quauis, inquit, nec lex per Moysen data potuerit a quoquam ho-

Prop. 39

Confuta.

P

Math. 6

Ad philip. 3

Q
Luca. 2.

Ecc. 24

Lib. 2. de originali peccato cor. 24

Pelag. ca. 5.
pie opes. 8.
4. opes pie.

Natalis Beda in Iacobi Fabri Commentarios.

mine regnū mortis auferre: erant tñ & legis tpe homines dei nō sub lege terrente, cōuincente, puniente: sed sub gratia delectante, sanāte liberante. Hæc Augustinus de sanctis illius tēporis merito dixit Eoz nimirū omnium cōuerfatio in cœlis erat: quia patriam illā, sicuti cōtra Faustum Manichæū qui illos dānabat sanctos, plurimis docet Augustin⁹ libris, pro fine seipuo habebāt: nec hærebāt promissis per legē ueterē, Moysē ministro, a dño datā, hoc est, terræ uertati, temporalū abundantiæ, rex, prolis fecunditati, de aduersarijs ceu inimicis uictoriæ, ac similibus. Sciētis trāsitoria hæc umbrā eē futurorū: q̄q̄ oīa hæc etiam re ipsa gentes ingruunt. ipsi autē sancti cōmuniū primū quærebant regnū dei. Carni igitur & morti minime fructificabāt. Nec obstat q̄ sanctæ eoz animæ in Abrahæ declinabūt sinū. Alioquin non dixisset S. Symeon propheta: q̄ n̄ sum a spū sancto coulequi meruit: nō se mortē, tēporalē. I. uisus: nisi prius uideret Christū dñi) se in pace dimitti. Cū Iacobo autē confitemur q̄d adiecit, uidelicet q̄ sub grā, id est, christiani fructificare dñt deo, spū & demū uitæ æternæ: si intelligat omnia hominē propter hmōi finem operari debere: licet inde nullū, deo fructū prouenire, fide credamus: quemadmodū cōsultatione propositionis duodecimæ monstratū est. Q. uero, ait, oēs sub hac gratia ut par est uiuentes, in cœlum uitæ ppetuæ sedē conuolant: q̄ sit suspectū quis non uideat. In primis em̄ innuit oēs qui sub Christi gratia uiuunt (& ut plurimū ei donemus, dicatur q̄ de his loqui prætēdit qui finaliter cū hmōi decedunt gratia: quia dicit ut par est) mox a corpore soluta anima secū dum eā in cœlū assumi. Oēs, inquit, sub hac gratia ut par est uiuētēs in cœlū uitæ æternæ sedē conuolant. Quod quidē dogma plane ipsius est Lutheri, q̄ dicit deū semper & gratis peccata remittere, pccā nāq̄ & culpā simul temp̄ finiiri: q̄d tanq̄ hæreticū merito fuit a magistris theologis iudicatū. In eo autē hic Iacob⁹ delirando Luther⁹ uidetur sup̄gredi: q̄ ille purgatorij, licet de istius statu non pauca scripserit erronea, non inficiatur. Iacobus ꝑo ipsum omnino tollere uidetur & in toto, dicens: Oēs sub hac gratia ut par est uiuentes. & c. in cœlum cōuolant. Hoc si quidē dātaxat dici solet de ijs qui eū defunguntur uita mortalī: nihil secū purgandū ferunt. Proinde qñ certum est in purgatorij locū aīas dātaxateoz deuolui, q̄ tandē sub grā ut par est uixerunt. Illas ꝑo oēs asserit hic Iacobus cōuolante in cœlū

R
Luc. 1.

S.

In Epistola B. Pauli ad Romanos. Cap. VII. XLIII.

quid inde colligi prospicis, nisi q̄ nullū oīno ponit purgatorij: quod ut dicimus hæreticū plane esse nullus catholicorū ambigit doctorū ac fidelitū & licet in cōmētarijs sup̄ Matthæū, Iacobus purgatorium esse omnino fateatur, & quosdā rationibus id satagat probare: nō tamē fit inde quin hic fuerit erronee locutus. Si q̄s autē istud Iacobum (quod plane sit omnijū sanctoz & ecclēsiæ decretis aduersum, & hæreticū) nō uelle contēdat: eū rogo primo cur si ita nō sapuit uniuersaliter scripsit, dicēs: Oēs sub gratia ut par est uiuētēs, in cœlū cōuolant: nulla de his qui in purgatorij ad exoluēdum debitū diuina exiētē iustitiā deuoluunt, facta mētiō. Si p̄terea nō eo usq̄ illum spiritus p̄traxit erroris: sed cum catholica purgādarum locum fateat, animaz ecclēsiæ: ad hanc adigitur angustia ut dicat: cur animas Symeonis (de quo proxime dictū est) Ioānes baptistæ, Ioseph uiri Mariæ, Zachariæ & Elizabeth baptistæ parētum, ceterozq̄ in sanctitate cōsimilium sanctoz & sanctaz, quæ nihil, uti pie creditur, purgādum secū dum prorsus detulerunt fructificasse carni, corpori peccati, & morti dicat: Christianoz uero animas, quæ multa diuina iustitiæ debētēs, ad pccānam pro eoz dilutiōe descēderunt loca fructificasse deo, spiritui, & iustitiæ, ac demum uitæ æternæ. Voluntariæ oīno hæc Iacobus excogitauit, & cōtra loquēdit modum sc̄oz ac theologoz oīm, nulla adiuus scripturæ auctoritate uel rōne scripti: & q̄cqd hic dicere molūtur Iacobi amātes & asseclæ, ut, q̄ non cōferit purgatorium nō eē, eū excusent, nō eū liberāt. Plana est em̄ eius assertio: quæ hoc apte, intellectis terminis, enunciat, scilicet. Omnes sub gratia ut par est uiuētēs in cœlum uitæ ppetuæ sedē cōuolant. cuius oppositū cum alias Iacobus crediderit, quātō sese de derit dīstrimīni uoluntarie cōtra fidē sapiēdo & sc̄ieter ipse uiderit.

¶ Caro quæ segtur spiritū Christi carnis innocuas passiones, ut sitim, famē, frigus, calorē, lassitudinē, dolorē de malis, letitiā de bonis & huiusmodi: quæ etiā in nobis nō ex infirmitate carnis procedunt, sed ex Christi imitatione.

¶ Hęc uultū Iacobi assertio, scilicet q̄ in nobis passioēs innocue non sunt ex carnis & c. satis ꝑ nos in propositionibus xxxij. & xxxij. cōsultata est: illic si quidem, satis mōstratum putamus, assertionem eiusmodi scripturis oīno aduersari: & hic propterea sup̄ ea re tacem⁹

Pro. 40

Confuta.

Quod aut̄ initio dicit̄, uidelicet q̄ caro quæ seq̄ spiritū &c. duo cō-
plectitur nequaquā recipienda secundā locutiōis proprietatē. Primū q̄
a cuius hominis caro seq̄tur spiritū. Alterū q̄ caro talis assimilatur
carni Christi. & explicās in quo assimilā, & dicēs: Solas experies in
hoc uis passiones, ut sitim &c. tertiu de quo sup̄ius nos fecisse v̄bū
scimus) Iacobus asserit: hominē scilicet cuius caro spiritū seq̄tur
pati cōcupiscētiā: motus, quod est eū uenialib⁹ peccatis subijē
nime. Nouū sane est & rarū priuilegiū in Iacobo: si eius caro in oib⁹
sequitur spiritū. Porro Christi caro tantæ prærogatiuæ nullā omniū
hominū p̄ter Christiferā dñam p̄sonā habuit cōparticipē. Solius etiā
uirginis Mariæ caro secuta est in omnib⁹ spiritum. Et miror profē-
cto qua potuit suasioē moueri Iacobus, ut crederet cuiusq̄ uiri quā
tumuis sancti carnē in oibus sequi spiritū. Hoc enim uult eius inde
finita locutio q̄ ait. Caro quæ seq̄tur spiritū. Nepe si hoc ex toto de
aliqua carne nō intenderet, nullā prorsus haberet, quæ carnē Chri-
sti in hoc quod uult assimilaretur. At Iacobū interrogo, quē ipse no-
bis exhibiturus est uiatorū modo, cuius talis sit caro quæ cōtra sp̄s
uoluntatē motibus iræ non aliquādo torqueat: uarijsq̄ cōcupiscētiā
rum nō exerceatur illecebris: cū fateatur apostolus id mēris a deo
se nondum fuisse assecutum. Ter (inquit) dñm rogauit ut discederet
a me stimulus carnis meæ: nō tamen exauditus est ad uoluntatē. &
p̄sentī capite aptissime testatur dicens: Scio enim quā nō habitat in
me, hoc est in carne mea, bonū, hoc est: Licet caro bone est substantia
ex peccati tamē pœna motus eius ad rationis exercitiū in malū sunt
omnino proclui. Et rursum. Inuenio legē uolentī mihi facere bonū
quoniā mihi malum scilicet cōcupiscētiæ, adiacet. Quid est (p̄cor)
adiacet: nisi, quia inseparabiliter cōcupiscētiæ motus inest. Vnde
& addit: Video aliam legem in membris meis repugnātem legi mē-
tis meæ: & captiuantem me in lege peccati: quæ est in membris me-
is. hoc est: huiusmodi fomitis patior uarios ad illicitū (quantam in
se est) trahentes stimulos: quos uitare desidero, & nequeo: quoniam
tū eos nō sequor, mihi ad crimē haud illud deputat deus. Vbi ita dicit
scribit Amb. Quā primū hōis corpus corruptū est p̄ p̄ctum, ut pos-
sit dissolui: ipsa p̄cti corruptio p̄ conditionē offensiois manet in corpe
robur tenēs diuine sentētiæ datæ in Adā. Sic Ambr. q̄ sane multo
secus q̄ Iacobus sentit de hñanæ carnis infirmitate. Manet (inq̄) in

corpore corruptio robur tenēs diuine sentētiæ. En mot⁹ nocuus in
carne quidanos Amb. huiliter fatet: nō ex imitatioē, sed ex p̄cti pri-
mū uindicta, utrūq̄ Iacobi dictū dānās ac reprobas. Quī igitur de se
proficitur apostolus quæ p̄missa sunt, & nō de alio (quæadmodū ser-
monibus v. & vi. de v̄bis apostoli efficacissime cōtra quosdā aliter ex-
ronce sententiās mōstrat Au.) de q̄ potuit iuste exultinare Iacob⁹: q̄
eius caro in oibus sp̄m sequeretur, cū & alibi plane testetur idē apo-
stolus dicēs: Caro cōcupiscit aduersus sp̄m. & sp̄s aduersus carnē
hæc enim sibi inuicē aduersantur: Si profecto aduersantur sibi ex na-
turæ uitio, unū alterq̄ haud seq̄tur: parēdo scilicet, ceu hic p̄tendit I-
acobus: sed certe erroneo sentit: quod p̄ apostolū liquet. Quid enim
aptius: qd̄ absolutius dici potuit? Caro cōcupiscit aduersus sp̄m: &
hæc sibi aduersantur. Nec mir⁹ est istud. Nam quō plus in sub̄tute
profecerit: eo repugnantiā hāc carnis ad spiritū iugem in se sub̄tū
deprehendit, experiturq̄. Iacobo proinde cōsulo ut sese discutiāt, &
motus studeat carnis dignoscere: quos prorsus hic sese ignorare ma-
nifestat: & desinat ex hoc cuiuscunq̄ sc̄torū (dū mortale agunt uitā)
carnē dicere Christi carni assimilari. Quod semel cogitasse & orbī
scripto tradidisse extremā puto illusionē: quod deniq̄ prætendit, sci-
licet carnē quæ spiritū sequitur non pati nocuus cōcupiscētiarum
stimulos, plane concedimus. At hoc alteri creaturæ q̄ dei matri do-
num fuisse collatum: tanq̄ hereticū penitus reijcimus. propter causas
superius explicatas. Porro Pelagianū hoc esse, ex Aug. p̄ scripturæ
auctoritates perspicuū antehac factum est. Cetero quomodo de his
apostoli sensibus posset inoffense Iacobus differere: qui autumat p̄
legē quam dicit apostolus repugnare legi mentis nostræ, Moyſi legē
esse intelligendā: sic enim ait. Sed quomodo tāta pugna est in
ter legē carnis quæ nihilominus spiritualis est: & nos, quibus ad sanita-
tem data est: unde hoc accidit? Et respōdēs: quia (inquit) carnales su-
mus. Hæc Iacobus: in quibus tenebrosissime cecurrit. Idē et eum pro-
fus uult apostolus intelligi p̄ legē mētis (cui repugnat lex carnis ceu
mēbro) & Moyſi legē: alioq̄ nō dixisset. Cōdelector legi secūdi
teriorē hominē id est mētē: secundū quā eidē cōsentit Moyſi legi q̄
bona est. Absit igitur ut illa lex Moyſi, quæ sc̄ta est, apostolo doctō-
re, sp̄ualis, ac iusta, Legi mētis nostræ repugnare dicatur. Porro uti
dictū est, eadē est lex Moyſi & mētis nostræ: quæ autē illi repugnat

Ad gal. 5

Y

Z

lex fomitis est, & membrorum: hoc est uis quæ dâ in peccatâ poenâ ad malum nos stimulans. Perperâ itaq; dei legē uocat Iacob⁹ carnis legē, quæ nobis repugnât. Si diceret legē Moyſi pugnare contra carnis legē, hoc est prohibere ne carnis sequamur desideria: cū apostolo & uitate loqueretur. & ipsum laudarem⁹. Cum uero uia incedat aliena: delirare & hallucinari eum plena in luce pronunciamus.

Pro. 41. ¶ Nunquid quispiam protinus uēditus est sub peccato: si ex uiro & muliere eius sit natiuitas: quæ sine concupiscētia uix intelligi potest: nonne protinus q̄ nascetur carnē habebit peccatū: nō crediderim oportere. Nā ex maledictionē, quā incurrit Adam, carnis prouenit in firmitas: ergo sanitas ex benedictione erit.

Pro. 42. ¶ Si terrâ ex qua alicui⁹ sumitur caro benedicat de⁹ etiâ anteq̄ cōcipiatur, sane ille sine quacunq; infirmitate cōcipietur & nascet. Infirmitate dico quacunq; potēiali & actuali.

Pro. 43. ¶ Nunquid potētiōr maledictio ut nullus cōcipiatur uir sine peccō: quâ benedictio ut aliquis sine peccō: id minime uidetur. Nam benedictio cum eē, quod omne potest, & maledictio cum non esse, quod nihil potest, conspirat.

Pro. 44. ¶ Non itaq; si quis ex uiro & muliere sit cōceptus, protinus sit ut addict⁹ sit peccato, ut carnē habeat peccati: sed quos benedictio aut omnino non præuenit aut non sanauit.

Pro. 45. ¶ Sic omnes filij Adam cum peccato carnis & cōcipiuntur & nascuntur, quos benedictio & gratia aut omnino non præuenit aut non sanauit.

Coniura. ¶ Per propositiones istas quinq; (ubi frustra Iacobus multa effudit uerba) nonnulla tradunt quæ paucis q̄ iâ cōtra illa supius efficacitā reor me scripturæ & sc̄ptōr ac certatū rationū intorſisse iaculā) excutere & taxare studebo. Præcipuū quod in his prædit author istud est nō esse cōsequēs ad hoc quod est naturali propagādi uia hominē eē genitum, illum peccō originali esse obnoxium & carnē habere peccati. cui est respondendum: illationē hāc homo ex uiro patre & foemina matre natus est: peccatū igitur originis contraxit: de fide esset ac per hoc de lege illâ esse ualidâ negare nō potest nisi q̄ cū Pelagianis ppe ratâ sapit. Propter scripturay enim multiplicium urgentissimâ auctoritatē quibus decernitur, q̄a oēs nascimur filij iræ, apostolo teste ad Ephesios (ait enī: Exam⁹ natura filij iræ sicut & ceteri, & Iob scribit, q̄a

nemo est mundus a sorde, neq; infans cuius est unius diei uita super terrâ. hoc tñ secundū literā. lxxij. interpretat: ubi uerba sc̄ptio nra habet quidē hō ut immaculatus sit. & c. quod in eandē recidit sententiam.

Ite dixit deus: Abraham: Masculus cuius sp̄uti⁹ caro circūcisā nō fuerit, delebitur anima illa de populo suo. nulla autē perire pot ania nisi propter peccatū. In euangelio itidē dixit Christus: Nisi q̄s renatus fuerit ex aqua & spū sancto non pot introire in regnū dei, & in hanc partem sunt in eisde scripturis innumera testimonia: Sancti oēs doctores, singuliq; diuine legis periti consecūti illud infallibile semp existimauerūt: neq; presumpsit quis catholicor: ab lege illa demere p̄ter B. dei genetricē Mariā. quā & hic Iacobus pro instantia unā omni uo proponit, & recte quidē. Quæ si solā credit & tenet exemptam quā ob rē tā longū cōtexit sermonē, ubi unico ad eor, qbus professe cupiebat, cōmodū poterat uerbo facere satis? At q; hoc nō sentiat

hinc palā fieri uidetur q̄ tanq̄ pro pluribus indefinite scribit dicens. Omnes filij Adā cū peccō carnis concipiuntur & nascuntur, q̄s benedictio & grā aut omnino non p̄uenit aut non sanauit. hoc si quidē locutionis genus plane uidet non unā dei matrē a cōi decreto exēptā innuere, sed multitudinē. Quos, inquit, benedictio & grā aut omnino non p̄uenit aut non sanauit cū peccō, & c. Numero q̄ppe pluralitatis utitur. Ceterū in eo uel sibi Iacob⁹ cōtradicit plane qd ait. Velsana uir, euidēs enī est neminē, nisi a morbo sanari. Quos igitur a primi peccati morbo dei grā sanauit, cū peccati ægritudine certū est fuisse cōceptos: quocirca Iacobus et ad exuerso hic urgeri debet. Nam tenet et pie credit ecclesia Hieremiā prophetā cui dictū est: Anteq̄ exires de uulua sanctificauit te: et Ioannē Bapt. de quo B. Lucas: Factum est, inquit, ut audiuit salutationē Mariæ Elizabeth, exiit aut infans etc. ab originali culpa purgatos fuisse prius a dno q̄ de matrē uteris suar: prodirent. hoc tñ singulare et p̄ter legē bñficiū nō eos dei sanctæ matrī coequauit, ut. sine peccō quidē cōtaminati unq̄ fuerint originali. qd tñ Iacobi p̄tendit contextus q̄ ait. Oēs filij Adā concipiūt cū peccō carnis q̄s hñdictione et grā non sanauit. q̄s ergo per Iacobū sanauit dei benedictio et grā, concepti non fuerunt cū peccato carnis: et ad hoc qd est a dei grā fuisse sanatos, manifeste cōsentaneū est eos in peccato conceptos extitisse: quæ secū aperte pugnāt. Quoslibet autē excepta dei matrē, dicere citra peccatū gnatos, hæreticū esse plus satis

Gene. 17.
Ioan. 3.

B

C

Hiere. 1.
Cap. 1.

De monstratū putamus. Nulla enim primog. proles parentū naturae
mō sara prae ter dei matrem fuit ab originali pctō libera, qd contra
iplos Pelagianos, ut ante dictū est, agens August. de germana diui-
nae. li. ii. eaz. intentione, sanctoz. doctoz. q. eū praeceſſerant, aut cōte-
poranei erāt probauit aſſertionibus. Vñ & uno locoꝝ. Ambrosiū ci-
tis sic ait: Scribens dei antistes Ambrosius cōtra Nouatianos. Oēs
hōes, inquit, sub peccato nascuntur, qz ipse ortus in uitio est, sicut
habet lectū, dicente Dauid: Ecce em̄ in iniquitatibus conceptus sum:
& in peccatis cōcepit me m̄ mea. Ideo Pauli caro corpus mortis e-
rat, sicut ipse ait. Quis meliſerabit de corpe mortis huius? & addit
Augustinus paulo post dicens. Itē idem ipse. s. Ambrosi. sup. Elaiā.

Li. cōtra Ce-
lesti. Pelagi-
de pctō ori-
gina. cap. 40
p̄e opes. 8
Plal. 50

Rom. 7

E Omnis, ait, hō mendax, & nemo sine pctō nisi unus deus. sequit̄ (qd
Iacobi aſſertionē penitus tangit) Seruatū est igitur, inqt, Am-
brosi. ut ex uiro & muliere, id est, per illā corpoz. cōmixtionem ne-
mo uideat esse expers delictiq. aut expers est delicti, expers est etiā
hōi conceptionis. Sic de Ambrosi. dicit Augustin. Obiectioni
aut Pelagianoz. qua dicebant: F. sto ut unq. q. uisuri possent infideli-
um & paganoz. proles cum peccati macula concipi & nasci: impro-
babile tñ, aiebāt, omnino est de Christianis, q. s. per regenerationis lauac-
id est baptismi sacram. entū ab ipso mundau. sunt originali pctō, & fa-
cti de filijs irae, gra. & dei filij atq. membra Chri. immundos & car-
nem pcti hntes gnari & nasci liberos: qd hic uidetur Iacob. p̄rae-
terea respondet locis uarijs Augusti. q. ideo mir. hereticis uidetur
ex regeneratis & fidelibz. parentibz. prolem non deo, sed mundo, &
propterea q. etiā regeneratione egeat nasci: q. a oculis ad ueritatis lucē
claudūt. hinc considerare nolunt per regenerationem homi. sanari
ex toto secundū aiām, non secundū carnem: licet em̄ pcti originalis

Ser. 8 de uer-
bis apostol. 10.

Ioan. 3
Li. de nupt.
& cōcu. ad
Valer. ca. 19.
p̄e op. 13. 8

F reat & culpa baptismi grām tollant. manet tñ in carne eiu. dem pec-
cati poena, vñ spiritui aduersari caro ipsa dī. parentes aut̄ fideles car-
ne generāt q. infirma atq. uitata manet nō spū. Breuis sane respōsio:
sed catholica. Qd ex carne, ait dñs, natum est, caro est: & ex spū, spī-
ritus est. Et ne contra rationem eā datā q. s. insitanti simile in naturali-
bz. comperiti idem Augustinus pulcherrime docet ingens. Q. 2.
lactentus o. easteroz. etiā in seminibus o. eaz. quādo & hoc credere
nisi experientia probaretur: proinde sicut gignitur ex oleastri seme-
ne oleaster, & ex olez. semine non nisi o. easter, cum inter oleastz. &

olei plurimū distet: ita gigniſ & de carne peccatoris, & de carne ius-
tu utriq. peccator: quis inter peccatorē & iustū plurimū distet. Gi-
gnitur aut̄ pctōr actu adhuc nullus, & ortu nouus: sed reatu uetus.
hō a creatore, captiuus a deceptore, indigēs redēptore. Alibi quoq. 7
Ideo, inqt, de baptizato nō iustus nascit: quia non gnāt unde regnā-
tus est: sed unde gnātus est. Quærīs, ait, ut de iusto iustus nascat: cū
uideat iustū esse nisi regnatum oīno non posse, nec attendis dñi ſen-
tentia (Pelagianū Augustinus hominem alloq. bāt q. quis fuerit ille)
quē tu ipse in ore habes. Nisi quis renat. fuerit ex aqua & spū, &c.
Miraris quare pctōr de semine iusti nascit: & non te delectat mira-
ri, quare oleaster nascat de semine oliuē. Accipe aliā similitudinem:
Iustu baptizatu pone granū purgatū. non attēdis q. a grano pur-
gato frumentū cū palea nascitur: sine qua seminatur. Deinde cū sit
in natoꝝ. propagine spiritalis gnatio, uis ut de baptizato baptizatus
nascatur: cū uideas de circūcūcō nō nasci circūcūcūm: carnalis est cer-
te gnatio ista, & carnalis est circūcūcō, & tñ de circūcūcō non na-
scit circūcūcū. Hæc August. Quod deinde scribit Iacob. s. Si ter-

Ser. 14. de 7
bis apost.

Ioan. 3

H

rā ex qua alicuius sumitur caro bñdicat deus, etiā anteq. concipiatur
sane ille sine quacūq. infirmitate actuali & potētiā, & concipietur
& nascetur: & extraneū est, & nouū ac oīno falsum: qd ita elucelat
Certū em̄ est perito cui piā deū uolens benedicere. qz hoies p. eum di-
uino impulsu motu bñdicunt. qz em̄ inficias ire plumat, deū p. laac
patrē Iacob filio benedixisse dū dixit. Ecce odor filij mei sicut odor
agri pleni cui benedixit dñs: det tibi deus rore caeli. &c. & per ipm̄
patriarchā Iacob duodecim filijs: de qua benedictione per Moysen
ita scribi fecit dominus, quia eis benedixit benedictionibus singulis,
& de filijs Ioseph, Esſraim & Manasse ipse Iacob eorum patri dixit.
Adduc eos ad me ut benedicam. & post sequitur. Benedixit Iacob
filijs Ioseph. Benedicti itaque fuerunt isti a domino per homines. &
consimilia in sanctis scripturis inueniuntur non pauca. Nunquid au-
tem horum patrum ita diuinit. benedictorum filij ab originali pec-
cato immunes concepti sunt & natū: nec, uti opinor, hoc audebit Iac-
obus astruere. sed fortassis dicit hos nō a deo per se benedictos, ue-
rum homi. patrē ministerio, que madmodum pro pia ecclesiae cōſue-
tudine uirgines solēnter in actu suaz. despōsationis publice in sacris
templis a dei uicarijs benedicuntur: & q. intendat loq. de his. quibus

Gene. 17

Gene. 49
Gene. 48

1. sine creaturæ ministerio deus bñdixit. Sic rñderē ita præmin⁹ de
 Gen. 9. citra cuiuscūq; hoīs officii oīm hoīm q̄ a diluuiō fuerunt parētibus
 bñdixit, hoc ē. Noe ac filijs, scriptura teste, q̄ ait: Bñdixitq; de⁹ Noe
 et filijs eius. Terra igit̄ ex qua oēs Noe et filioꝝ ortæ sunt proles, a
 deo nullius hoīs ministerio bñdīctā fuit; proles tñ ipsas cū infirmitate
 & peccati culpa, & conceptas & natas fuisse cōstat. Q̄ si Iacob⁹
 aut eius amantiū in sobrie, q̄sq; resultet dicens: Hos non secundū
 corpus a q̄ prolis manat fecunditas a dño bñdīctos, sed q̄ ad animā
 eiuſmodi obstat cauillat, q̄ cum dīctū fuit: Benedixit dñs Noe & fi-
 lijs eius: continuo addit deus: Crescite & multiplicamini, & replete
 K terrā. Porro in scripturis deū terrā aut hominīs carnē benedicere, ali-
 ud non est nisi uim illi fecunditatis conferre: quod rursus p̄ scri-
 pturas satis constare pōt. Si quidē Iacob moriturus in Aegyptō, Ioseph
 Gen. 48. filio cum dixisset: Deus omnipotēs apparuit mihi in Luza,
 quæ est terra Chanaan, benedixitq; mihi: bñdīctionis exponēs fru-
 ctū subiunxit dicens: Ecce ego te augebo, & multiplicabo, & faciēte
 in turbas populorū. & re uera carnis & terræ alia potior a fecunditate
 benedictio non se offert: quandoquidē creaturā alteri benedicere,
 Gen. 50. iccirco duntaxat est, illi bonū imprecari & procurare: q̄ qd̄ cupit
 alteri commodū: id nullatenus efficere ualet. Dei autē (cui⁹ Ioseph te-
 ste uoluntati nihil resistere pōt) benedictio efficax est creaturæ bene-
 ficij erogatio. Terra itaq; aut caro cū alterius maioris boni suscepti-
 ua non sit fecunditate. Deū carnē aut terrā benedicere, est gñatiuā
 illi uim tribuere, qd̄ inde palā cognoscim⁹, q̄ Satan de prosperitate
 Iob loquēs, ait dño. Opibus manuū eius benedixisti, & possessio eius
 Iob. 1. creuiti terra. Vnde & Genes. i. creatis piscibus & uolatilib. & hoī,
 exp̄ssis benedixit deus v̄bis: & nō cæteris creaturis. & q̄ dei benedi-
 ctio illis uis sit sui simile propagādis scriptura docet. Ita em̄ legimus.
 L Benedixit eis. s. piscibus & uolatilib. dicens: Crescite & multiplicamini
 & replete aq̄s maris, aueſq; multiplicent̄. Ecce benedictionis fru-
 ctū, & paulo post de hoīs specie loquēs: Masculū, igit̄, & fœminā cre-
 auit eos benedixitq; illis de⁹, & ait: Crescite & multiplicamini & re-
 plete terrā. Vñ & de ficu cui dñs ad ppetuā eā redigēs sterilitatē di-
 xerat. Ex te nunq̄ fructū nascat in æternū eidē dño dixit Pet⁹: Rabi-
 bi, ecce ficus cui maledixisti exaruit. Firmū igit̄ & diuinā testimo-
 nio Iray. cōprobatū relinquitur: nullius carnē sine p̄ctō cōceptam esse.

Math. 21. & Marc. 11.

& natū quātumlibet parentum terrā, id est corpora unde sumpta ē,
 benedixerit deus. Quod si Faber p̄ benedictionē terræ purgationē
 utriusq; parentis corpōꝝ intelligeret: nihil illū eiusmodi leuaret in-
 tellec̄tō. Porro esto uir & mulierem sic pugaret de⁹: quas tamen gi-
 gnerēt mō naturæ proles cū p̄ctō nascerent. Neq; hoc Iacobi theo-
 remate sc̄tā dei mater a p̄ctō ipso originali excepta dicitur, cū ill⁹ ute
 M rinae sorores Mariæ duæ, hoc priuilegio minime cēseātur donatæ.
 Neq; saluare dogmata hic sua ualet Iacob⁹: uel de ipsa sacra dei ma-
 tre: hoc est q̄ propterea uētris eius benedictus filius sine p̄ctō cōcep-
 tus est & natus: q̄a matris corpus seu terrā benedixerat deus. Sig-
 dē maledicti decretum, q̄. s. in patre Adā peccasse docet oīs posteritas
 proſectōꝝ oīm & ecclesiæ sententiā de illis duntaxat accipiēdum
 uenit, q̄ ab eo p̄ rationē propagātur seminale, hoc est p̄ maris & fœ-
 minæ cōcursum. Quocirca legē de circumcisione p̄ Moysen in eius-
 dem naturæ peccati remedium ferēs deus: & ipsum futurū: secun-
 dum & uer⁹. Adā, id est adā & oīm saluatorē, putaretur cōplecti ui-
 giliter expressit dicens: Mulier si suscepto femine pepit masculum,
 &c. Nihil ergo hinc Iacobus colligere potest. Quod deniq; asserit
 prole cuius terræ ex qua sumitur benedixit deus, sine qua uis ifirmi-
 tate & potentiali & actuali cōcipi & nasci: nisi p̄ infirmitatē p̄ctm̄ dun-
 taxat accipiatur, etiā de ipso Christo secundum serui formā liquet a
 uero abhorre. Infirmitates enim nostras assumpti in similitudinē
 hoīm factus: & habitus id est natura hoīs suscepta, iuuen⁹ ut homo
 factus est obediens usq; mortē, & hoc prius cōfessus est Iacobus di-
 cens: Ipsum dñm innocuas passionēs, hoc est infirmitates, ut sc̄m fa-
 mem &c. fuisse exp̄tum. Si q̄ insup̄ ex Iacobi v̄bis, eum cōcludere
 uellet id p̄ facile factū esset: nepe ita scribit. Si terrā ex qua alicui⁹ su-
 mitur caro benedicat deus &c. anteq̄ cōcipiatur: sane ille sine quacūq;
 infirmitate & potentiali & actuali cōcipietur & nascetur. Quādo i-
 gitur certū tenet catholica fides ex Adā terrā quā omnifariam deus
 benedixerat, Aayn sumplisse carnem: Iacobi collectione fiet, ut & i-
 p̄se sine qualibet natus sit infirmitate. Cæterum uideamus quēso q̄
 ualide roborare istiusmodi (omniā cōtēdat eorum scriptor) Iacobus,
 ita siquidem in re argumentatur aduersus aliter sapientem. Si quæ
 doceo (ait) uera nō fateris: cōcedas necesse est, potentiorē esse ma-
 ledictionē, ut nullus cōcipiatur uir sine peccato, q̄ benedictionē ut ali-

Leui. 12

Phil. 2

N

quis cōcipiatur sine peccō, quod, inquit, minime credendū est. Nā benedictio cū esse, id est ente quod omne potest, scilicet deo cōspirat, quod est: Deus ipse est benedictio, id est benedicens. & maledictio cū non ente, quod nihil potest etiā cōspirat: hoc est, maledictio secundū Iacobum non ens est, uel nullas est. Age quid hæc Jacobi theorie ad scripturæ proficiant elucidationē etiā si uite conficeretur: quādo autē de ui actiua, seu agendi potētia hic eū loq̄ cogat sui sermonis exi gētia (quo benedictionis & maledictionis uires confert actiua) cū uniuersā dicere oportet, hoc est in utroq; a sūe. Iacobo itaq; dicim⁹ maledictionē hoc est iustum iudicem deum omnipotentē omnino esse, ut cōmeritū cuiq; hominū irroget peccā: quia hoc eius exigit iustitia, contra quā agit nunq̄. Maledictionē itaq; cum esse quod oīa potest conspirare fatemur: hoc est deū esse. qui enim ex bonitate & misericordia quos uult benedicit ex iustitiæ uigore itidem, & quos uult maledicit. quid est rogo: Iacob dilexi, Eū autē odio habui: nisi hunc maledixi, illum uero benedixi: Certe idē dñs de se ait: Ego occidā. & ego uiuere faciā. rursum: Maledicambe maledictionibus ueteris. unde & Christo apostolus Petrus dixit, ut præmissum est: Rabi, ecce ficus cui maledixisti aruit, & in Deuteronomio dicit: Maledict⁹ a deo est qui pēdet in ligno. Vt igitur deus bñdictio est actiua ita & maledictio. Itē dicit Christus dñs omnibus: quibus exigente iustitia maledixerit: maledicti in ignem æternum, huiusmodi autē a deo maledicti, passiuæ sunt maledictio, qui nequaq; cum non esse cōspirat. Quærat propterea Iacobus (si inuat) quod impossibiliter reperire potest: maledictionē scilicet quæ non ens sit, non enim sibi cōtraria sunt benedicere & maledicere priuatiue. utruq; enim rē dicit positiuē, hoc est misericordiæ & iustitiæ effectus, aut ipsorū effectū causas actiua uel subiecta. Neq; Iacobū tuebitor si forsitan q̄ dixerit maledictionē accipi posse pro commertoria passiuæ maledictionis causā, hoc est pro primi hominis peccato, quod non ens dici potest: quoniam licet haud inficiamur dominū cū dixit serpenti: Quia fecisti hoc, id est tuo dolo & inuidia Euam circumueniens in peccatū eī prauaricationis pertraxisti: maledictus eris &c. & Adā: Quia audisti uocē uxoris tuæ &c. maledicta terra in ope tuo: propter huiusmodi dæmonis & primorū parentū peccata, diuina id iustitia expolpente eis maledictionū censurā irrogasse: peccatum tamē ipsū

Malac. 1.
Ro. 9.
Deutr. 2.
malac. 2.
mar. 11.
Ca. 11.
saar. 35. e

Gen. 3.

hominis primi actus fuit uoluntatis. & non mera entis priuatio, id est nō ens. Et licet nonnulli doctorum dicere nitantur, peccatū inq̄ peccatū esse nihil, seu boni priuationem: non ita tamen loqui Iacobus præcedit & ubi pro huius significatiōe dictū eū sic fuisse locutū q̄s contēdere: frustra penitus moliretur. quādoquidē fide teneri supi⁹ p̄ uis satis docuimus: peccatū ipsū primi hominis tā malū fuisse, ut in istis mo dei iudicio nullus suorū nepotū humana fatūs uia benedict⁹ cōcipitur unq; a qua (uti diximus) maledictione unā oīm prolē dei matrē duntaxat exēptā: catholica protestatur fides. His igitur assertis quinc; quāle tradiderit Iacobus doctrinā, iam nō est obscurum.

¶ Intellige p̄ legē peccati quæ est in membris: ea quæ mādāt & petiit infirmitas.

¶ Hæc Iacobi præceptione eum constat legē peccati seu mēbrorū aut carnis, uel se esse libidinis illecebras, uoluptatē gulæ, ac omnē oculorū, aurium ac tactus ceterorūq; sensuū corporis luxū, cū immoderata diuitiarum & gloriæ affluentia: uindictā iustip, & improbam omnibus dominandā ambitionē. Hæc siquidē omnia & id genus uiciorū monstra humanā appetere infirmitatē, nemo est q̄ nesciat et etiā Paganorū, nisi qui omnino sit actiuum mortalū hominū inexpressus. Christianus autē apostolo credit: qui ad magistrā rerū experiētiam cōsentaneæ, Galatis scribens ait: Manifesta sunt opa carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorū seruit⁹, uel nescitia, inimicitia, contētionēs, æmulationēs, ira, rixæ, dissensioēs, seclæ, inuidiæ, homicidia, ebrietates, cōmestationēs, & his similia. Sunt profecto hæc p̄ apostolū expressa flagitia & facinora, quæ mādāt & petiit hoc est cupit hominis infirmitas, quæ est sensualis seu brutalis appetitus, & carnis inclinatio, quæ inquit uicia uniuersa p̄strinxit beatus Ioannes dicens. Omne quod est in mundo, cōcupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorū, & superbia uitæ, hoc est: munditiam amatorēs hæc duntaxat querūt: quatenus possunt illis, quibus (ut habet glossa interlinearis) omnia uitiorum genera cōprehēdunt fruentes adherent. Sunt igitur pro Iacobi sententia p̄fora: mēbrorum turba, lex peccati, seu lex mēbrorum: cum testibus ap̄. stolis b. Paulo & Ioanne, ac doctrice experientia, sint quæ mādāt & petiit infirmitas: hoc est quæ cupit & fatagit profeq̄ hūanæ infirmitatis propēto. ¶ Intellige (ait Iacobus) p̄ legem peccati quæ est in membris: ea

Pro. 40

Confuta.
Q

gala. 5

1. Ioan. 2

R

quæ mādāt & petit infirmitas. ubi & sibi plane repugnat, & diuine contrariatur vitati. In primis paulo añ, id est propositiōe xl. ita ad ꝑ bñ Iacobū scripsisse asserimus, & qdem ꝑ illissime. Et quō tāta pugna est inter legē carnis quę nihilominus spūalis est, & nos: quibus ad sanitatē data est, ubi lucidissime sed miserabili ignorantia & delirio ꝑ carnis legē quę est & lex peccati ꝑ Moysen a dño datā legem intelligit, quę inquit spiritualis est, & nobis ad sanitatē data. Hic autē peccati seu mēbroꝝ & carnis legem, oim dicit collectionē criminū: quę, uti liquet, neqꝫ spūalis dici potest, sed bestialis oimō & diabolica: & propter hoc neqꝫ ad sanitatem data: sed sit iusto dei iudicio ad insanabilem inferni cōgritudinē pmīssa. pugnant hęc igitur euidenter se cum quod uno ꝑbo probat apostolus in hoc septimo capite concludens dum ait. Igitur ego, ipse mente seruius legi dei, carne autē legi peccati. Quod uero posterius hic asseritū sit aduersum vitati, eiusqꝫ oppositū oimō catholicū existat: scilicet. Lex peccati quę est in mēbris, haud quā ē est quod mādāt & petit infirmitas, hoc est uitioꝝ cohors oim: sed est ipsa infirmitas. i. naturæ uitiatę inseparabilis cōcupiscētia, fomes peccati, seu sensualis & iproba ad hmōi uitia procliuat. hinc luce clarius patet, qꝫ nullus scōꝝ (ceu ita sepius ꝑ scripturas certo docuim⁹) immunis unquā fuit præter sanctam dei matrem ab ipsā peccati lege seu carnis fomite & concupiscētia: plurimī autē eorum nullo prænominatorum criminum aliquando peccauerunt, Augu. teste, qui ait: Multi iusti dicti sunt sine querela: quod intelligitur sine crimine. Nulla enim querela iusta est de his, in rebus humanis: quę nō habēt crimē. Vñ & apostol⁹ huius ex dei decreto carni humanę inē uitabiliter adhærentis legis conscius: dixit, nō regnet peccatū in uestro mortali corpore, ut obediatis concupiscētijs eius. Eia sciēs apostolus singulos homines concupiscētię legi esse obnoxios, quod euitari haud poterat a quoqꝫ: non ait, (sicut & Augu. scripsit) non sit in uestro mortali corpore peccatum: id est concupiscētia peccati primi effectus seu pena: sed non regnet. Inest, inquit Augustin⁹) peccatum cum delectaris regnat dum consentis. & sup Ioannem non ait: scilicet apostolus non sit, sed non regnet, qꝫ diu uis peccatum necesse est esse in membris tuis, saltē illi regnum auferatur, nō fiat quod iubet. Surgit ira: noli dare irę linguam ad maledicendum &c. & rursum de ꝑb's apostoli Augusti, loquens: Quid est ait non

Tra 41. sup Ioan.

Roma. 6. T

Sup p̄la. 50

Tra 41 sup Ioan.

Sermo. 12

domine! mihi omnis iniquitas: audi audi apostolū: Non regnet peccatū in uestro mortali corpore. Quid est non regnet? ad obediendū desiderijs eius. non dixit noli habere mala desideria. Quō em̄ i hac carne mortali, ubi caro cōcupiscētia aduersus sp̄m, & spiritus aduersus carnē: non habeo desideria mala? Illud ergo fac, non regnet peccatū: si sint desideria: non eis obediā, ne iniquitas dominetur. hęc Augustinus. Quibus satis quod præmissimus cōstare puto, non esse uidelicet peccati legē seu mēbroꝝ infirmitatē. peccata qꝫ inde ducit originē, ut docet Iacobus: sed ipsam peccatoꝝ causam illectiuā. qꝫ sane apostolus docuit, dicens: Manifesta sunt opera carnis. Nempē carnē declinare, id est, eius desideria, nemo teste apost. p̄ualet. Illa autē sequi aut eis obedire: in pleno est hoīs arbitrio. & proinde non ea sequi sub diuino continet præcepto. Non itaqꝫ per legē peccati quę est i mēbris, sunt intelligēda crimina, qꝫ deus prohibet: sed ad ea proni tātē. qꝫ ideo non imputat: qia in nostrā non est potestate.

¶ Paulus in se figurat carnalē hominē & infirmitatē carnis sentietē legēqꝫ mēbroꝝ captiuantē mentē ad desideria carnalis infirmitatis, id est, peccati adimplenda: cum minime talis esset.

¶ Beati Pauli tentās Iacobus uerba hęc suis explicare cōmentarijs. Non em̄ quod uolo bonum hoc facio: sed quod nolo malū hoc ago &c. præmissit quę annotamus hic sermone. Paulus in se figurat, et reliqua. In qꝫ quidem sermone, qꝫ semper propensus ad nouitates, & iam olim de ecclesię schola reiectas opinionēs (sp̄ritis qꝫ certe sunt & cōprobate sanctorū expositionibus) reuocandas & instaurandas per paucos aperire molimur. Forte legerat Iacobus sup hoc ad Roma. ca. vii. Ad amantū Originē, qui (quod illi peculiarissimum est) Beati Pauli locos pugnantiam habentes in ꝑborum superficie, sibi opponit, cuiusmodi sunt: Ego carnalis sum unuendatus sub peccato: & Non enim secundū carnē uiuimus. & rursum. Viuo ego iam non ego. &c. Itēqꝫ Christus redemit nos, & Empti em̄ estis præcio magno: alioqꝫ citat cōplures passus epistolę Pauli, apparentē dissimulantiam habentes. Quoniā autem Originēs uidere non potuit: miserabili siquidem cæcitate in plurimis obtenebrata est) locos ipsos posse de apostoli persona uere dici, subtilitate qua fere anteibat scriptores singulos, excogitauit apostolū bic in se personā infirmoꝝ introducere, & non de seipso loqui: Non inquit Origenes, hęc apo-

Psal. 119 Rom. 6

Gal. 5.

V

P̄ 29. 47

Confuta. X

Y

folice cōueniunt dignitati &c. Hanc v̄o Adamantij sententiā, neq̄ Athanasius secutus est, neq̄ Ambrosius, aut cōs ecclesie traditio. Et quāq̄ diuus Augustinus uno aut altero loco fuerit cū Origene locutus, hoc tñ Iacobū baud excusat, q̄a dū ita sensit Augustinus, i diuina philosophia adhuc tyrannulus erat, & ex humilitate pot̄ simpliciter p̄ceptoribus credens, q̄ de rez̄ difficultum resolutione disceptans. Porro priusquā foret ep̄us in lib. octoginta triū q̄stio. ita scriptum. Postea uero in diuinis peritor fact̄ illū Origēis cōsutaui sententia: & cum alijs recte Pauli capientibus intellectū sapere cepit. In libro siquidē de v̄bis apostoli, his illius propositis uerbis: Scimus quia lex sp̄ialis est, ego autē carnalis sum, uenundatus sub pct̄is. qd̄ enim operor ignoro; non em̄ quod uolo hoc ago; sed quod odi malum hoc facio: ita ad uerbū. Queritur, inquit Augustinus, hoc loco magna diligentia, quis intelligatur: utri ipse apostolus qui loquebatur: an alium aliquē in se transfigurauit quem t̄geret in se, sicut dixit quodam loco. Hæc autē omnia transfigurauit in me & Apollo propter uos, ut in uobis discatis. &c. Et respondens longa & religiosa disputatione docet & definit post sanctos Athanasium & Ambrosium, Origēis reiecto sensu. apostolum de se loqui: & quemadmodū illa omnia de eo pie debeant accipi. Rursum & alibi de hoc loquens idem Augustinus: dicendum, inquit, quō de Paulo possit intelligi quod legimus: Ego carnalis sum, non ait fui, sed sum. Nundum ergo apostolus cum hæc scriberet carnalis fuit; an secundum corp̄ hoc dixit? adhuc enī erat in corpore mortis huius, nondum factō quod alibi dicit: Seminatur corpus animale, surgit corpus spiritale. tunc enim ex toto, id est, ex utraq̄ parte qua cōstat, spiritus ualis homo erit: quando etiā corpus spiritale erit. neq̄ enim absurdum est, ut sit in illa uita etiā caro spiritalis: si potuit esse in hac uita in his qui adhuc carnalia sapiunt, etiā spiritus ipse carnalis: sic ergo ideo dixit: Ego autem carnalis sum, quia mortalium spiritale corpus habebat apostolus: sicut posset dicere: ego mortalis sum. & paulo post. Item quod adit: uenundatus sub peccato: ne q̄quā eum nondum redēptū Christi sanguine existimet, etiā hoc secundū illud pot̄ intelligi, quod ait: Et nos primitias sp̄s hñtes, & ipsi intra nos gemimus adoptionem filioꝝ dei expectantes redemptionē corporis nostri, & itez̄ aliquantū post. Et quod dicit: Non enim qd̄ uolo hoc ago; sed qd̄ odi malū

Quæsti. 66.
pre op̄. 3

Serm. 5

Rom. 7

1. Cor. 4

Z
Lib. contra
duas ep̄isto.
Pela ad Bo/
ni, pre op̄. 8.

1. Cor. 4

Rom. 8.

hoc factō: Facere se dicit apostolus & operari non affectu consentiendi & adimplendi: sed ipso motu concupiscendi. tanq̄ diceret: Nolum concupiscere, nā uelle adiacet mihi: sed non possum nō concupiscere, q̄a perficere non inuenio. Surgunt em̄ concupiscentiæ mihi in uito motus: q̄s quia non seq̄r: ad v̄tutis potius exercitiū q̄ dānatiōis cumulū cadunt, mente em̄ seruo legi dei: carne uero legi peccati, id est, concupiscentiæ, ut dixi, patior impulsus non uolens. Dicit, ap̄ pensis his, Iacobus: cur Origēis per ecclesiam olim dānati falsam maluit tenere sententiā, unde in cōplura alia prouoluit? est male sana dogmata, q̄ sanctorū doctorū & ecclesie debita cū humilitate reclusis ad hæere sensibus. si respondeat: Libez̄ sibi fuisse eū sequi intellectu. quē & Augustinus (cui falsi sumus) aliquando tenuit. Hoc Iacobo omnino inficiandū est. Nepe errantem amulari non licet: sed correctum amplecti oportuit. Ille etenim B. doctor Augustinus non mō recte cum alijs sanctis & ecclesia de apostoli uerbis sensit & scripsit uarijs locis: intelligentiæ dono, grāa dei accepto uerz̄ & quod prius haud bene se scripsisse cognouit (omni posthabito sc̄culi pudore) plane retractans dānauit. Ego inueniens lib. lxxxij, quæst. illud apostoli. Scimus autē quia lex spiritalis est, ego autē carnalis, &c. exponere uolens, dixi. Id est carni consentio: non dū spiritali gratia liberatus. qd̄ non sic accipiendū est, quasi spiritalis nō iam sub grāa constitutus etiā de se ipso non posset hoc dicere, uenundatus sum sub peccato. quod em̄ operor non intelligo: non enim qd̄ uolo bonū hoc ago; sed quod odio malum illud facio. & cætera q̄ sequuntur usq̄ ad eū locum ubi dictum est. Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? postea didici sicut sum iam ante confessus. Agedum Augustinus uere humilis doctor & doctorum ideo aquila: errasse prius se non erubescit mundo inclamare. errare profecto humanum est errorem per dei gratiam agnitum mox reprobare & oppositam probare ueritatem, Christiani cordis est ac animi dextri. Illud v̄o etiā am̄ promulgare nescientibus: summa dixerim perfectiōis argumentum. Est igitur Iacobus & similiter faciatur eum in hoc post Augustinum laudemus, quousq̄ enim hoc egerit, quanto ueretur in periculo salutis propter assertum istud, & præsertim quā simpliciter adiecit, q̄ apostolus nō esset talis qualem se dicere ex plana eius litera concipere quisq̄ potest & debet: quis non uideat ubi etiā hoc i ar

B

Lib. 1. retra.
Cap. 26.

C

Rom. 8
Lib. mora. 6
cap. 65.

ticulo duntaxat fuisset sinistre locutus. Porro sensum quē uelut hæreticū reiecit Augustinus sanctis cōsenties, ut dictū est, Athanasio & Ambrosio, hicastruit ceu catholicū: uidelicet quod apostolus qui dixit: Ego carnalis sum uenundatus sub p̄ctō, & Video aliā legē in mēbris meis repugnantē legi mentis meæ: de se non loquitur, neque fuerit talis. Cui in super manifeste resistit B. & magnus Gregorius.

Lib. mor. 10.
cap. 32.

Quis, inquit, adhuc in hac corruptibili carne subsistens, terræ bestia asplene domat, hoc est, brutales concupiscētiæ imperus? cū ille ad tertium cœlū raptus egregius prædicator dicat: Video aliā legem in membris meis, &c. sequitur. Sed aliud est has bestias in cāpo operis se uientes aspicere: aliud intra cordis caueā fremētes tenere. & rursum alibi. Iam Paulus tertij cœli culmen ascenderat, iam paradisi se creta cognouerat: & tamen adhuc carnis bella tolerans gemebat de cens: Video aliā legē in membris meis, &c. Quid ergo in huius tantij prædicatoris pectore nisi cœlū deus, infernumque coarctauerat? quod uisionis intimæ iam lumen acceperat, & tñ adhuc tenebras de carne tolerabat. Item & alio loco: Expresse ad nostrā, inquit, consolationē Paulus prædicator egregius de se loquēs: Tentationes atque certamina uitioꝝ sustinuisse prodidit dicens. Video aliā legem, &c. Sequitur: Ad ima quippe pertrahit caro, ne extollat spūs: & ad alta sustollit spiritus, ne prosternat caro. Denique super illo Iob: Appropinquauit corruptioni anima eius, & uita illius mortiferis: Inter omnia ita scribit idem Gregorius. Per contemplationem infirmitatis propriæ Paulus mortiferis appropinquauerat: cum dicebat: Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ. Sic ille: Cæterum Iacobo addicti fortassis adhuc reclamabunt nouo contententes argumento illum sic sapiendo & scribendo, nullo salutis se periculo cōmississe: quia scilicet super hoc apostoli uerbo, Scio quia non habitat in me, hoc est, in carne mea bonum, &c. ita scribit Hierony. Non dicit: Non est caro mea bona. Sequitur: Item hoc ex persona eius dicitur: qui peccandi cōsuetudinē habet, & carnis uitij tenetur obnoxius. Hoc instādī genus eadē infringit responsione, qua & illud quod de Augustino p̄missū est. Manifestū enī eē alibi monstrauimus, B. Hieronymū cōmētarios in scripturas diuinas fecisse dū adhuc iuuenis eēt. quod cū eiusdē assertionibus liq̄t epistola ad Pāmachiū & Oceanū: cuius inuitū est, Schedulæ quas misistis: alijsq; plurib. locis, & in lib. ui-

Cap. 17

Cap. 33.

Lib. 25. mor.
cap. 82.

E

rorum illustrium: ubi suorum indicem tenuit scriptorū, Tum quod nō explicat textus scripturæ quos senior, uel traduxit, uel correxit: & ut plurimū Origenem imitatus est. Correxit enim quæ tunc minus catholice dicta deprehendere potuit. Vnde in multis huiusmodi scribendo cōmentarios nō tā recte docuit, quæadmodū in scriptis quæ postea edidit, quod uel hoc in articulo luce meridiana clarius monstrari potest. Nepe quod Origenē secutus iuuenis (sicut Aug.) dixit: Hoc ex plona eius dicitur, quod peccandi cōsuetudinē habet &c. eruditior factus itidē cū Aug. Origenis spreta opinioe retractauit: nequid quidē semel: quod certo sciuerit, qui cōtra Iouinianū errores cum disserentē legerit. Itē & eiusdem epistolā ad Cresiphōtē, cuius initium est. Nō audacter. præterea in dialogo cōtra Pelagianos: haresim, & uarijs apostolū de se loquentē ybis, quorū causa disceptamus tradit Hieronymus, nec modo id simpliciter. Verū quoniam ipi Pelagiani (quos Critoboli nomine disputantes introduxit) sententiā Origenis tenentes. apostolū negabant pro se dixisse: Ego autē carnalis sum: acerrime sub Attici plona Hieronymus & nō paucis reuelat argumentis unde uno sic ait loco. Quis tibi hoc cōcedat, ut ex plona peccatoris hæc loquatur apostolus: Si enim ex plona peccatoris hoc accipias: debet dicere: Miser ego peccator, quos me liberabit: & nō miser ego homo: homo quippe naturæ est, peccator uoluntatis. & paulo post Si hoc inquit Hieronymus. Pauli testimōio nō moueris: audi aliud eiusdē cui cōtradicere nō potes: Nihil mihi, ait, cōscius sum: quod dicebat: nullius utiq; peccati sibi cōscius erat. sed quæ legerat. Delicta quos in telligit &. Sunt uitæ quæ uidentur uitro iustitiam nouissima aut earū ducunt ad interitū. & iterū: Omnis uir uideatur sibi iustus: Deus autē corda hominū dirigit: licet tunc ipse ait Paulus sententiā, ne forte per ignorantia deliquisset: maxime quæ scriptū est: Iustus qui perit in iustitia sua. sic Hiero. Iam ppendat Iacobi autores, debeat ne ille qui erroneā Origenis intelligentiā ab Hieronymo & Aug. retractat ac reprobata etiam nunc instaurare uoluit, simplici quæadmodum & ipsi reuocatione iustificatus censeri.

Li. 1. ca. 22

Li. 2. i. ultio

G
corin. 4
Psal. 8
Prou. 10

Eccl. 7

Pro 48.
Cap. 3

Confuta.
H

¶ Esti pro uirtutibus operari debeas: tua tamen opera ab infirmitate carnis non te liberabunt, et si præparabunt.

¶ Cū Lutheranis etiā hic pergit Iacobus humanis derogare operibus: Luciferiano (quod & superius explicatū est) sophismate delusus.

Quis precor a uiro q̄ se uelit tanq̄ Apollinē audiri, nulla etiā reddita ratioe, accipiēs. Quod hōq̄ tūlibet ardua v̄tutū exerceat officia, nihil tū sibi inde ac p̄ ea promereri ualeat: sed deus oīa cui placet cōfert mere gratis, neq̄ respōdet meritis p̄mia: nō reddatur ad agendū mollior ac frigidior nullus utiq̄. Diabolica profecto est hęc religio nis specie purioris fucata inuentio. quā antea reproba abunde adu-
to re deo patefecimus.

Pro. 49

¶ Carni Christi unitur caro nostra, quoties sacrosctm̄ eius corp̄ sumimus: caro carni, & spiritus spiritui nostro unitur, ut unū corpus & unus spiritus in eo sumus.

Consuta.

Rom. 8.

¶ Agitans Iacobus hęc apostoli v̄ba. Deus filium suū mittēs in similitudinē carnis peccati, & de peccato: dā nauit peccatū in carne ut iustificatio legis impleretur in nobis: qui nō secundū carnē ambulamus, sed secundum spiritum. Inter multa mihi quidē ingrata, illa quę hic annotamus scripta edidit mundo. Quod autē uoto ea lectores diuinaz nō ignari literarum acceptarint, nescio. At scio & absurdū ei usmodi esse, & ex mera theologice disciplina ignorantia prodūse. Quid enim hoc est: Caro nostra Christi carni unitur, quoties corporis & sanguinis eius suscipimus sacramētū. Cū enim de unione altera etiā hic loquatur, spiritū scilicet, dicens q̄ spiritus spiritui nostro unitur: ipsū de materiali & physica seu naturali corpore unione loqui necesse est, quęadmodum uniri dicuntur, id est ad se accedere, & adiungi, & unum facere, uel simpliciter, ceu in liquidis riuū duo aut plures ad eūdē cōfluētes aluē: uel aggregatiōe, ceu diuerse hominū aut animalū cęteroz uel rerū alias prius a se distātes partes, si coeant & simul iungantur. De hac corpore cōiunctiōe dñs Ezechiel dixit. Tu fili hominis sume lignū unum, & tolle lignū alterum & adiunge unum ad alterum tibi in unum lignū, & erunt in unione

Cap. 37

hoc est propter eoz cōtactum, quasi unum reputabunt lignum. Cęterū qd̄ ad fidei pietatē usū ue spūale cōducit hęc corporis chri & corporis illius qui sub sacramēto eidē sancto p̄ loci indistantiā unitur corpori, uicina accessio: nihil prorsus. alioq̄ theca seu uasculum in quo sanctum illud reconditur & seruatur sacramētum, cęteraz sacra uasa & linthea in q̄bus sup̄ altare tractatur, imo & petra excisa sepulchri eius: uniri sunt dicenda corpori Christi, & unum cum illo corpus erunt. Quod si nō admittit Iacobus dicens illa insensibilia: & proinde

nō eis, ut unum cū Christi carne corpus fiat, cōpetere: quod oīno arbitriū est: ad hoc tamē Iacobus urgetur, ut si carnis Christi & hominis ad se localis p̄ accessione coniunctio: quo modo ipse de sume & sumpto Christi sacro corpore p̄tendit: ut unum sint corpus efficit: Iudæ Scariotis caro & christi unum corpus fuerunt, dum illud cum cęteris apostolis beatis in cena ad iudiciū sibi repta accepit,

ioan. 13.
Luc. 22.

dūq̄ in orto filium hominis osculo tradidit. Itidē & de cęteroz q̄ in digne sacramētum ipsum accipiunt, dicēdū erit carne: q̄ scilicet eorum cuiuslibet caro cum christi carne unum fiet corpus. Alioquin nihil plus oīno caro digne sumētis sacramētū, cū christi carne unū fit corpus tunc, q̄ prius, aut post sacramētū fructuosum usum. Dicam

L

propterea Iacobus: reale hmōi sacramenti sumptionē nihil profus efficere ad hoc quod ipse somniauit. Per fidē enim spem & charitatē. Christo nō christi carni, ueluti mēbra capiti unimur, & cum eo unum ecclesie mysticū efficiamur corpus. & quęadmodum christiana p̄roue q̄ etate, etiā episcopus aut sacerdos iust, christi corpis mēbrum est, & capiti christo unitus: ita quoq̄ nec ullo minus christo uniantur paruuli baptisati, & corporis eius mēbra p̄ dicitaz infusione v̄tutum, fidei scilicet, spei & charitatis fiunt: cum tū christi carnē nequaquā sub sacramento realiter accipiāt. Quod ex carne (dixit dñs

ioan. 3

unum est, caro est: quod ex spiritu spiritus est. Alibi autē quod hic uolumus, uidelicet q̄ nostrā inter carnē & christi nulla celebrat unio ex altaris sacramenti usū: q̄q̄ oīs quę inter fideles & christum unio in ecclesia traditur, secundum sp̄m̄ (in quo imago est trinitatis) solū attenditur: manifeste docet de hoc sacramento loquēs ipse christus dñs. Spiritus (inq̄t est) q̄ uiuificat: Caro nō prodest q̄q̄. Quid poterit Iacobus dici apertius: Huc nō traho quod alibi scripsit, sed omnino erronee: scilicet christum ubiq̄ corporaliter esse. Ad hominē tamen inde surgit argumētum ineuitabile, ex eo enim sit asserto. a carne christi nostram nullatenus posse distare: & ita non plus eam sub sacramento sumentes illi unimur, quam nō sumentes secundum carnem. Ad spirituale uero (ut diximus) de se nihil prorsus cōducit realis sacramētū susceptio. Sumunt siq̄d̄ boni sumunt & mali sortis autem differentia a spiritu, & nihil penitus a carne procedit, caro em̄ i

ioan. 9
M

firma non prodest quęquam. Perpendat igitur Iacobus quidnam uouerit noui dicere nobis scribens: Carni Christi unitur caro nostra,

quotiens sacrosanctum eius corpus sumimus: & caro carni unctur. Mera profecto sunt huiusmodi nugamenta.

Prop. 50
¶ In ueteri lege spiritus non monebat patres, ut deum nomine patris adirent: sed ut eum inuocarent dominum: in quo designantur fuisse serui.

Confuta.
¶ Quando scriptura teste tantum secundum deū seruus est uituperabili seruitute qui facit peccatum: Omnis (ait dñs) qui facit peccatū, seruus est peccati. Exclūso autem per dei gratiā crimine ab hominū quolibet (ut Galatis scribit apostolus: Non est Iudæus, neq; Græcus: non est seruus neq; liber, & Corinthijs: Seruus uocatus es: nō sit tibi curā. Qui enim in domino uocatus est seruus, libertus est dominū: similiter qui liber uocatus est, seruus est Christi.) Haud secus serui conditio quoad electos fuit sub Moysi lege quā sub nostra. Quemadmodum enim ciuilis tunc fuit seruitus: ita & nunc: & ut identidem tunc plurimi legis opera poenæ imminētis formidine agebant foris: ita & nunc. Porro quibusdam Iudæis superciliose domino (qui eis dixerat: Veritas liberabit uos:) respondentibus: Semē Abraham sumus, & nemini seruitimus unquā, obiecit ille quod præmissum est, ad peccati eos relegis seruitutē: Omnis q̄ facit peccatum: seruus est peccati. Neq; sub Moysi instituto plus habuit hoc momenti q̄ sub Christianorum lege. In toto quippe uerum est: q̄ qui facit peccatum: seruus est peccati. Quando inquit ita esse fide cognoscimus: uiderit qd loquat Iacobus dicēs: Quia Iudæi deū duntaxat dominum compellabant: in eo designantur serui fuisse. Si Iacobus monstraret q̄ iam sub gratiæ lege, dei filij & hæredes, cohæredesq; Christi, creatorem incongrue dominum uocarent: quodq; solum sit nunc nomine patris appellandus: occasionis fateor hōnihil ita scribendi habuisset. Cum autem apostolus ipse seruum se passum Christi fateatur: quem & cum omni ecclesia uocat dominum, dū ait:

P Tu autem domine miserere nostri. nihil solide eruditionis hic nobis propinauit. Quod uero præmissit dicens: In ueteri lege spiritus non monebat patres, ut deum nomine patris adirent: plane est hæreticum, quia diuine scripturæ est contrarium. Cuius author dei spiritus a scriptiōne quadam theologia dicitur. Is etenim uarijs eius ueteris legis capitibus populum illum. deum patris appellatiōem mone uocitare. In Hieremia certe (quod poenitus etiam si aliud non

haberemus, Iacobi enecat dogma) spūs Dei scribifecit hæc uerba. Saltem a modo uoca me: pater meus, dux uirginitatis meæ tu es. & post sequitur: Patrē uocabis me: & post me ingredi non cessabis. Per Esaiā ad hoc uox populi ad Deū habetur eiusmodi: Tu p̄r n̄r, & rursum Tu dñe p̄r n̄r redēptor nostræ: seculo nomē tuū. Hæc omnino peruia sunt per ueteris legis contextus: Deum eodem eloquio & patris & dñi nuncupatione nō moratur populus adire. Hinc & dñs ipse ad David de Salomone loquens: Ego ero inquit illi in patrē, & ipse erit mihi in filium. & in Malachia aperte spūs Dei dicit. Filius honorat patrem: seruus dñm suum sequatur. Si ergo pater ego sum, ubi est honor meus? & si dominus ego sum, ubi est timor meus? dicit dñs exercitū. Ecce dñm & patrem se esse Iudæorū populo, dominus denūciat. & Sapientie de eo loquens. Hos (inquit: scilicet Hebræos) tanq̄ pater monēs p̄basi: Illos autē (id est idololatræ) tanq̄ durus rex inter rogans condemnasti. Sunt forte in scriptura alia ad hunc scopū multa: sed hæc nobis obuia facta, plus satis cuiq; esse non dubito.

¶ Ex odio flagelloꝝ & poenarū in Iudæis timor Dei oriebatur: & hic est seruilis timor, qui a spiritu Christi non oritur.

¶ Iacobum Fabrum in hæc assertione & consimilibus ubi de timore seruili disseruit, Luther secutus magistrum, ita scripsit quodam in loco: Christus nunq̄ peccatores cogit timore ad p̄niam. de quo omnibus rite perpenſis: theologorū Parisiensis collegium, h̄mōi tulit iudicium. Hæc propō capiēdo cogere pro inducere (sicut capitur frequenter in scriptura sacra) est hæretica. Item alio loco sic. Si Ioannes Baptistā timorem docuisset esse initium p̄niz: non ideo sequitur poenitentiam incipere a timore. cuius dicti censura eorundem theologorū iudicio talis est. Hæc propositio est manifeste erronea: In Christum & inspiratam præcurſoris eius doctrinam cōtumuliosa. Videat itaq; Iacobus, q̄ feliciter sese Lutherō præceptorem exhibuerit: dicens timorem seruilem a spū Christi non oriri, hoc est a Deo. In his utique ueris Augustini est tritum illud uerbū: Opera trinitatis ad extra sunt indiuisa. Non inficiabitur (opinor) Iacobus a Deo deruari: quicquid ueræ mortalium conducit & per se felicitati. Timorem uero seruile, id est flagelloꝝ & poenarum, eiusmodi esse: quis negare nisi infidelis præsumet: cum hac uia dñs per Ionam Prophetam ad p̄niam Nininitas conitari præceperit. Nō enim Ionæ dominus dixit. I. & æter

Esai. 63.

Q

2. Reg. 7. cap. 1.

Sa. 11

Prop. 51

Confuta.

R

S

Ionæ 3

nam offer uitam omnium plenissimam lætitarum ac diuitiarum: si
 sceleratam obijcites uitam ad pœnitentiã cõuertantur. Non cer-
 te hoc prædicatori lonã in mandatis dominus (etsi misericors. beni-
 gnus, ac clemēs super milia sibi dedit: Sed surge, ait, & uade in Nini-
 uen ciuitatem magnam, & prædica in ea prædicationem quam ego
 loquar ad te. Et sequitur post: Cœpit Ionas clamare: adhuc quadra-
 ginta dies, & Ninive subuertetur &c. Ecce ut a peccato ciuitas illa
 respisceret, etiam temporalē (si hoc agant) comminari Deus per lo-
 nam iubet interitum, et dicit Iacobus Faber: flagellorum et pœnæ
 a Christo non oritur timor. Quis facinorosa genti illi ut cladis for-
 midine a criminibus cessantes a suo misericordiam poscerent creatō
 re ispirauit: Nonne spiritus Christi, id est Deus? Ille utiq; hoc solus
 potuit. Quid item Dei spiritus Moysi ad Pharaonē et principes eius
 ituro pro Hebræorum liberatione prædicare iussit, ut a tyrannide
 et populi Dei iniqua oppressione desisterent: nonne terribiles flagel-
 lorum et pœnarum cõminationes; notiora sunt hæc q̄ que opus re-
 latione habeant. Sic ad uniuersos sub ueteri lege suos prædicatores;
 id est Prophetas Esaiam, Hieremiam &c. Deus semper ut duros a
 peruerse agendi consuetudine per terrores et aduersitatū minas re-
 uocarent præcepit. Quos inq; prædicatores dei primos Ioannes Ba-
 ptista imitatus: peccatoribus, quo eos ad cor pium reduceret, spiritu
 uehementi dicebat: Genimina uiperarum: q̄s ostēdet uobis fugere a
 uentura ira: facite ergo fructus dignos pœnitentiæ. Iam enim secu-
 ris ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbor quæ nõ facit fru-
 ctum bonum: excidetur et in ignem mittetur. Eia dei spiritus in Io-
 anne loquens: ut ad pœnitentiam trahat peccatores et inducat: non
 proponit uirtutum honestatē, iustitiã, pulchritudinem, aut deniq;
 æternum reppromittit bonis officiis debitum præmium: sed flagello-
 rum et pœnarum terrificam uoce mala intencat: Genimina inquit ui-
 perarum: quis ostendet uobis fugere a uentura ira &c. Et his medijs
 acti respiscēbant plurimē: et confitentēs peccata sua baptizabantur
 a Ioanne: Dicebantq; illi milites et publicani: quid faciemus? Hinc
 palam fit: q̄ recte censuerit Augustinus, de seruilis agēs timore dum
 ait: Bonum est timor et utilis, licet sit insufficientis: p̄ quem paulatinē
 fit consuetudo iustitiæ. Vnde Christus non est alia praxi uisus, durā
 ceruicis cõuertendo peccatores dum illis obstabatur, nisi pœnitenti-

tiam habueritis omnes simul peribitis. et alibi. Eum timete q̄ potest
 et corpus et animã perdere in gehennã. et in Luca: Ostendam inq;
 uobis quem timeatis. Timete eum qui postq; occiderit: habet pote-
 statē mittre in gehennã. Ita dico uobis hunc timete. Gehennã autē
 pœnam explicans crebro peccatoribus inculcat dicens: Ibi erit
 tus et stridor dentium. et q̄ filij regni, hoc est obstinati Iudei, erit
 tus et stridor dentium: Ibi erit stridor et stridor &c. Et quoniã nõ
 modo propter duros corde flagella cõminabatur et penas, sicut pro-
 pheta: uerum quoq; felicitatem omnium bonorū cumulum pro his
 qui dociliores erant, idem dominus pollicebatur dicens: Multi ab
 Oriente et Occidente uenient et recumbent cum Abraham, Isaac,
 & Iacob in regno cocolorum. et rursum: Beati qui nunc esuritis: quia
 saturabimini &c. Sequitur: Gaudete in illa die. qua scilicet aduersita-
 tis non nihil propter me sustinueritis, et exultate: Ecce enim merces
 uestra multa est in celo. Sunt autem innumeræ eiusmodi feliciū in
 scriptura promissionū mentioēs. Proinde prædicando turbis incla-
 mabat, ueteres cõmemorans induratorum pœnas. Viri Ninuite
 surgent in iudicio, cū generatione ista, et cõdamnabunt eam q̄ pœ-
 nitentiam egerūt ad prædicationē lonæ: et ecce plusq; lonas hic &c.
 Quo præcor poterant sermone peccatis asueti efficacius isto conci-
 tari: ut pœnarum formidine male agere desinerēt? Hinc iustus (quos
 se uocare dicebat non uenisse, quia scilicet secum per fidem et amo-
 rem erant: sed peccatores ad pœnitentiam, ut pote q̄ longe ab eo fo-
 rent) dicebat: Si manseritis in me, et uerba mea in uobis manserint:
 quodcumq; uolueritis petetis, et fiet uobis. et rursum: Iam nõ dicam
 uos seruos, sed amicos &c. His iusta lance appensis quis eruditorum
 non obstupescet, considerans Iacobum Fabrum (qui q̄ sapiens sibi
 uideatur, ex arduis quæ aggressus est cõstat negotijs: cuiusmodi est,
 diuinas explanare nullo præcedentium sanctorum præsidio doctus
 adiutum, uelle literas) credidisse, ex illo Apostoli uerbo. Non enim
 accepistis spiritum seruitutis iterum in timore. sed accepistis spiritum
 adoptionis: In uniuersum haberi, q̄ omnis seruilis timor in Christia-
 nis sit illicitus, et ideo cõtra Christi spiritum nõ oritur. et aduertere nõ
 potuit quia non quæ uis charitas illum foras pellit. sed dum taxat quæ
 perseuera est, q̄ qui timet penas: scilicet, non est perfectus in charita-
 te. Atqui reiecto ut illicito omni seruilis timore, sicut agendum Iaco-

Mathei. 10.
Cap. 12
Meth. 15

Math. 8.

Y

Ibidem.

Luca. 6.

Math. 12

math. 8.

ioan. 5.
Z

Roma. 8.

I. Ioan. 4.

Luca. 8.

V

X

bus decernit: nulla restabit in Christianitate politia, nulla uigebit cōmunitas, nulla domus, nulla ciuitas. Cum enim homines ut plurimū mali sint, qui tantum (dicente Poeta) oderunt peccare for midine pœnæsi tollas de repub. octo illa pœnarum genera, quæ post Tullii in legibus esse scribit Augustinus, uidelicet damnū, uincula, uerbera, talionem, ignominiam, exilium, mortem, et seruitutem: excludis simul iustitiam, citra quā nulla supposito peccato esse pōt politia. Plane igitur etiam hic delirat Iacobus; q̄ a sacris ecclesiæ doctoribus mēdicare nobiscū humiliter debuerat, quo intellectu accipiantur Apostoli præscripta uerba: Non enim accepistis spiritum seruitutis, & c. et non proprio fidere sensui.

Lib. de fut.
dei. 24. cap. 18

Prop. 52. ¶ Cum uir sanctus orat et intelligit quod orat, pua est hæc postulationis: sed cum orat et subito rapitur in ingentem gemitum ad Deū, et gemitus ille ingens illi est ineffabilis, neq̄ scit, neq̄ intelligit quid petere uult: adiuuatur tunc in oratione a spiritu sancto

Prop. 53. ¶ Homo sic affectus et a spū sancto adiuuus, non creat in se tam profundum gemitum: sed spiritus sanctus est qui illum facit, & q̄ illo orat pro eo qui ut oportet orare nescit neq̄ potest.

Prop. 54. ¶ Pro ineffabilibus bonis spiritus ille superbonus ineffabilem homini illi inspirat postulationem, qui illam in eo facit orationem.

Confut. A. ¶ Hæc B. Ap̄li uerba: Spiritus adiuuat infirmitatē nostram. nam qd oremus ut oportet nescimus: sed ipse spiritus postulat p nobis gemitibus inenarrabilibus: Iacobus edisserens quæ hic annotauimus scripsit. In quibus primo displicere cuiq̄ debet fidelium quod præmittitur, sc̄. Cum uir sanctus orat et intelligat quod orat: pua est hæc postulatio. Siq̄dem licet ex scripturæ usu, et cōi sanctos; atq̄ theologorum oim loquendi modo, nomine orōnis generatim, obsecrationes, laudationes, actiones gratiæ, postulationesq̄, ac eiusmodi aliæ diuini cultus partes significentur: et propria nominis illius rō, mentis potius circa diuina meditationē aut cōtemplationē nominet, secundum illud tritum, Orō est ascensus mentis in Deum per pium affectum. Impresentiæ tñ nomen ipsum orōnis accipit Iacobus (uti ex eius cōstat sensu) pro sermone quo uir sanctus a domino quicq̄ petit: quæ orationis hic notionem uocabulo postulationis explicat dicens: Parua est hæc postulatio & c. Nos autem docere Iacobus debuerat, quidnā B. a deo uir sanctus orando petat, non intelligens quid petat. Mix. cer.

te est qd ait uir: sc̄m, cum rapitur, neq̄ scire aut intelligere quid petere uult, Potius forsitan hic nescit Iacobus qd loquatur. Cōsobrinis Christi duobus Iacobo & Ioāni scimus ipsum (quod incaute aliquid ab eo, sua & matris orōne peteret): respondisse. Nescitis qd petatis: quod est nō intelligitis. Itidem roganti etiam tertio dñm charissimo Ap̄lo Paulo. ut a se auferret et carnis stimulum, q̄ se colaphis ababat: tanq̄ nō intelligenti qd peteret, ipse negauit plane quod poscebat. Moyſi quoq̄ instatus dñm orati et dicenti illi: Deus obsecro sana eā. Maria fororē a lepra: quā nō intelligebat quod orabat, autumas ciuita iustitia læsionē id fieri posse, rridit dñs dicens: Si pater eius spira in facie eius, nōne debuerat saltē septē diebus rubore suffundī: separaretur septem dieb. extra castra: postea reuocabitur. Cū itaq̄ ex hoc Iacobi asserto. Cum uir sanctus orat et intelligit quod orat, parua est hæc postulatio: ex nō ab oppositis colligendi (ubi etiā aliter id ipsum nō ex primeret) fiat: ut cum uir sanctus orat, et nō intelligit quod orat: magna ē eius postulatio. Quod q̄ sit uero dissimile, per tria illa quæ prætermisimus euidenter constat. Id igitur unde hoc cōcluditur non statbit. sed iam illatum esse falsum aperitur. Quod certe oraret filij Zebedei, Ioānes et Iacobus, Paulus quoq̄; et Moyses, hic mēoratis eorū petitōib. nō itelligebāt: Permodica nihilo secius eē q̄ poscebāt ex dñi responsis cuiilibet aduertenti facile occurrit. Dicitō proinde Iacobi oppositum istud asserimus: uidelicet. Cum uir sanctus orat, et nō intelligit quod orat: parua est hōib. postulatio. Quod qdē assertum nō eē nostrū, uerū B. Pauli, catholicos; testimonijs doctorū: ita pandatur. tunc q̄ppe uir q̄talibet sit donatus sc̄itate nō itelligit quod postulat a deo cum petit aliqd uel tēporale aut illi annexum, & quod ut ad uirtutis bonum prodesse ualet: ita et illud uel impedire, uel uergere in petentis spirituale damnum. Nullus sane ignorat sc̄torū quod petit: dum a dño deposcit fidei, spei, et charitatis augmentum, cæterarūq̄ uirtutū et quæ propria rōne, ut diuinæ proximitati cōferunt illi. sic. n. primū quærit regnū dei. Horū autē oim per orōnem petitio, quæ tamen uir sanctus quærens intelligit: absit ut parua postulatio dicatur. Cum hæc petere id sit, quod dñs de Maria magdalene, sorore Marthæ (quæ circa plurima torquebatur) dixit: Porro unum est necessarium. quod inde satis aperte Christum docuisse monstratur, q̄ est: dubium nō sit aplos suos et discipulos ab eo ante noctē q̄ post ultimam

Mat. 20.
2. Cor. 12.
Numer. 12.

Lu. 10.